

SKUPAJ PIŠEMO ZGODBE NAJLEPŠEGA MESTA

BERNARDA ŽARN

ZANJO JE MESTO
NAJLEPŠE JESENI

Ljubljana

V MESTU JE ZADIŠALO PO PEČENIH KOSTANJIH. PRENOVE CEST, POKOPALIŠČ IN SPOMENIKOV SO SE SPET IZKAZALE ZA POMEMBNO INVESTICIJO. SPOZNAVAMO DISK GOLF, UTEŽI PA DVIGUJEMO TUDI PONOČI. ALI VI VESTE, KVA JE LUBLANŠČINA?

06 Topla merica kostanja

S prijetnim vonjem po pečenih kostanjih je v mesto prišla jesen.

07 Vse barve jeseni

Vsa drevesa fenološkega parka v Tivoliju so kloni.

08 Razvajanje in sprostitve v brivnici

V Barber roomu by Edis vam uredijo brke in postrežejo s pijačo.

09 Čaša tisočerih rož

Steklena lepota iz rimske Emone je v enem kosu pod zemljo preživela 2000 let.

10 Na klop'ci v Šmartnem

Prebivalcem Šmartnega se je uresničila dolgoletna želja po varni in urejeni cesti.

11 Odvoz blata iz Zaloga le dobil epilog

Krajanom Zaloga ne bo več treba čistiti čevljev po vsakem sprehodu.

12 Ganijliva skrb

Razširili in uredili smo pokopališči na Žalah in Rudniku.

13 Spoštljivo ohranjamo spomine!

Ljubljana je odprto, solidarno in strpno mesto, v katerem ni prostora za vandalizem.

14 Dunajska cesta in ulica Bežigrad odslej prijaznejši za pešce in kolesarje

Z urejanjem cest spodbujamo trajnostno mobilnost.

16 Ljubljancanka

Simpatična TV-voditeljica je postala prava Ljubljancanka, ko si je na avto namestila registrski tablici z mestnim grbom.

20 Kva je sploh lublanščina?

Tako kot njeni govorci je tudi ljublanščina mešanica narečij, jezikov in zvrsti, ki se razvija skupaj z mestom.

22 Knjige

O branju, pisanju in filmskih zgodbah razmišljajo Sebastijan Pregelj, Irena Matko Lukan in Simon Popek.

24 Pozdrav iz šolske kuhinje

V Šentvidu se kalijo bodoči vodje kuhinje in strežbe ter hotelirji. Obiskali smo KULT316.

28 Vsaka rastlina ima svojo zgodbo

Ljudje ne zapuščajo le živalskih ljubljencev in drug drugega. Tudi zavržene rastline iščejo svetel in ljubeč dom.

30 Raj za rekreativce in ljubitelje krovov

V Črnučah igrajo nogomet, glasbeno ustvarjajo, hodijo na Rašico, ležijo na plaži in jedo najslastnejše krofe v mestu.

32 V boju za pravice vseh

Borka za pravice žensk je pred 17 leti iz Skopja prišla študirat v Ljubljano.

33 Pri disk golfu se vsi zabavajo

Kaj so ti nenavadni koši na travniku ob hipodromu?

36 Dvigovanje uteži tudi ob treh zjutraj

V športnem centru Panda imajo kung fu mizico za čaj.

38 Cvetje pove več

Cvetličarna Cvetje Eli je v 50 letih iz majhnega kioska zrasla v veliko zgodbo.

39 Znameniti ljubljanski brki

Movember je mesec brkov in moškega zdravja. Naj vas navdihnejo brki znanih Ljubljančanov.

40 Neprecenljive življenjske izkušnje

Od starostnikov lahko dobimo veliko življenjskih izkušenj in lepih trenutkov toplote.

41 Če opazite nasilje - ukrepajte!

Ženskam, ki so žrtve nasilja, ponudite pomoč in podporo pri izstopu iz začaranega kroga trpljenja.

42 Korono čim prej v muzej!

Mestni muzej Ljubljana zbira fotografije, videoposnetke, dnevniške zapise in predmete, ki odsevajo življenje med epidemijo.

46 Delo Mestnega sveta

Poročilo s 26. seje Mestnega sveta MOL

47 Prof. dr. Ljubo Bavcon (1924–2021)

Spominjamo se enega najvidnejših slovenskih pravnih strokovnjakov, častnega meščana Ljubljane in velikega človeka.

Ljubljana

november 2021

Izdajatelj

Mestni svet Mestne občine Ljubljana, Mestni trg 1

Zanj

župan Zoran Jankovič

Uredniški odbor

Marjan Sedmak (predsednik), Urška Honzak, Ida Medved, mag. Verica Šenica Pavletič, Lada Zei

Odgovorni urednik

mag. Nenad Senić

Urednica

Nina Kožar

Oblikovna zasnova

Špela Pfeifer

Izvedbeno oblikovanje

Maja Petrovič

Slika na naslovnici

Jani Ugrin

Tisk

Salomon, d. o. o.

Naklada

126.000 izvodov

Predloge, pohvale, kritike ali le pozdrave pošljite na: revija.ljubljana@ljubljana.si

Glasilo Ljubljana
Mestni trg 1
1000 Ljubljana

Natisnjeno na okolju prijaznem papirju. Glasilo brezplačno prejme vsako gospodinjstvo v Mestni občini Ljubljana.

ISSN 1318-797x

BRANKO GREGORČIČ

meteorolog

O ljubljanski megli

Še dobro se spomnim meglenih dni v Ljubljani v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so se ljudje ustavljali pred križišči, odpirali okna in celo stopali iz avtomobilov, da bi se prepričali o varnem prečkanju. Število dni z meglo je v zadnjih desetletjih v Ljubljani nekoliko upadlo, kar povezuje predvsem z uporabo čistejših energentov, povečanjem deleža daljinskega ogrevanja in s tem manjšo emisijo trdnih delcev, ki služijo kot kondenzacijska jedra. Tudi kakovost zraka se je znatno izboljšala. Obstaja pa bojazen, da se z dražtvijo nekaterih energentov in povečano uporabo lesne biomase v neustreznih kuriščih lahko ta trend spet obrne.

Megla sama sicer zdravju ni škodljiva. V stabilnih razmerah, v katerih nastaja, pa se v majhni prostornini zraka pod inverzno plastjo kopičijo tudi razni plini in delci, ki jih povzroča bodisi promet bodisi kurišča. Dokler je ljubljanska toplotna v Mostah (v prejšnjem tisočletju) še kurila trboveljski premog, so koncentracije žveplovega dioksida v mestu občasno presegale en miligram na kubični meter, česar se ne bi sramovala najbolj industrijska območja Kitajske ali Indije. Takrat koncentracije trdnih delcev sploh nismo merili, bile pa so gotovo ogromne za današnje okoljske standarde.

Ampak kaj je megla? Je stanje zmanjšane horizontalne vidnosti v ozračju, ki jo povzročajo drobne vodne kapljice (lahko tudi kristalčki) s tem, da razpršijo vpadlo svetlobo.

Megla nastane, ko zrak zaradi ohlajanja doseže stanje nasičenosti z vodno paro.

Glede na nastanek ločimo več vrst megle. Radiacijska megla nastane nad ravnim ali konkavnim terenom zaradi nočnega ohlajanja tal in zraka pri tleh. Advekcijaska megla nastane, kadar na primer topel zrak doteka nad hladno vodno površino, lahko tudi mrzel zrak nad toplo vodno površino. Pobočna megla ali pobočni oblak nastane zaradi dviganja in ohlajanja vlažnega zraka ob pobočju.

Ljubljanska megla je torej »radiacijska« in nastaja predvsem ob dolgih nočeh v zimski polovici leta. Kadar je na voljo dovolj vlage, na primer po dežju ali nevihti, se lahko pojavi tudi ob poletnih jutrih. Pomemben dejavnik, ki omogoča nastanek megle, so tudi vetrovne razmere. Ljubljanska kotlina je zatišna in v njej se ob jasnih nočeh kaj hitro začne nabirati gostejši in težji hladen zrak. Nastane tako imenovana temperaturna inverzija, ko temperatura zraka z višino narašča. Megleno jezero pri tleh je najpogostejše »globoko« okoli 200 metrov in že vzpon na Šmarno goro ponavlja zadošča, da povsem zamenjamo tip vremena in se iz zoprne megle povzpnejo na s soncem obsijana pobočja in vrhove.

Najbolj zoprna je najbrž prav novembrska megla, ki lahko v mestu predvsem v drugi polovici meseca obleži tudi ves dan ali celo nekaj dni zapored. Noči so sicer še daljše v decembru, ampak zdi se, da praznična osvetljava mesta vsaj psihološko ugodno vpliva tudi na naše doživljanje meglenih dni.

Nepremično premoženje Mestne občine Ljubljana

Pri razpolaganju z nepremičnim premoženjem in njegovem upravljanju je treba ravnati v skladu z veljavno zakonodajo, ki ureja to področje, in v skladu z načeli ravnanja s stvarnim premoženjem države in samoupravnih lokalnih skupnosti. MOL vsem zainteresiranim omogoča vpogled v načrtovane prodaje in oddaje nepremičnin, ki so v njeni lasti, in sicer prek spletne aplikacije Nepremičnine MOL (ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/nepremicnine-mol), kjer je tudi v celoti opisano ravnanje z nepremičnim premoženjem. DDV ni vključen v ceno.

PRODAMO

STANEŽIČE

Izklicna cena: 130.944 €

Zemljišči s parc. št. 1225/3 in parc. št. 1265/2 v skupni izmeri 744 m²

KAŠELJ

Izklicna cena: 398.800 €

Zemljišče s parc. št. 106/15 v izmeri 1994 m²

KAŠELJ

Izklicna cena: 139.000 €

Zemljišče s parc. št. 695 v izmeri 556 m²

TRNOVSKO PREDMESTJE

Izklicna cena: 4.159.350 €

Zemljišča s parc. št. 864/32 v izmeri 2.091 m², parc. št. 864/38 v izmeri 4.125 m² in parc. št. 885/1 v izmeri 3.027 m²

DOBRUNJE

Izklicna cena: 578.550 €

Zemljišči s parc. št. 426/4 v izmeri 1.394 m² in parc. št. 600/8 v izmeri 1.912 m²

Mestna občina Ljubljana

SOFINANCIRAMO PROGRAME IN PROJEKTE ZA LETO 2022

Objavili smo javne razpise za sofinanciranje programov in projektov z različnih področij delovanja za leto 2022.

Podporne storitve v vzgoji in izobraževanju ter prostem času

Cilj javnega razpisa je otrokom in mladostnikom na območju MOL omogočiti kakovostno, ustvarjalno in aktivno preživljanje prostega časa po načelu enakih možnosti, jih spodbujati k raziskovalnemu delu in ustvarjalnosti, jim zagotoviti priložnosti dejavnosti med šolskimi počitnicami ter jih ozaveščati o učinkoviti rabi energije, vode in preostalih virov.

Rok za prijavo je **2. december 2021.**

Kulturni projekti

Razpis se nanaša na sofinanciranje projektov na naslednjih področjih:

- A) uprizoritvene umetnosti,
- B) glasbene umetnosti,
- C) vizualne umetnosti,
- Č) intermedijske umetnosti,
- D) kulturno-umetnostna vzgoja,
- E) knjiga in mesto,
- F) Ljubljana bere,
- G) mladike – prvi projekti.

Rok za prijavo je **15. december 2021.**

Dvoletni kulturni projekti na področju festivalov

Sofinanciranje je namenjeno podpori dvoletnih kulturnih projektov na področju festivalov, ki so v javnem interesu in so po svoji družbeni angažiranosti in povezovanju različnih umetniških področij in zvrsti prepoznani kot vrhunski ter nujno potrebni za pestro intelektualno in ustvarjalno življenje na območju MOL in so namenjeni splošni javnosti ter bodo izvedeni v letih 2022 in 2023.

Rok za prijavo je **15. december 2021.**

Preventivni programi na področju različnih vrst zasvojenosti

Razpisani programi so predvideni v okviru naslednjih sklopov:
A) preventivni programi za otroke in mladostnike, ki se izvajajo v javnih zavodih ali zunaj njih;
B) preventivni programi za otroke in mladostnike s težavami psihosocialnega prilagajanja in/ali s težavami v odnosu do psihoaktivnih snovi ter z drugimi oblikami zasvojenosti, ki se izvajajo v javnih zavodih ali zunaj njih;
C) preventivni programi izobraževanja in usposabljanja pedagoških in drugih delavcev, ki so namenjeni celotnim kolektivom, vodstvu kolektivov ali posameznim pedagoškim in drugim delavcem iz različnih kolektivov in se izvajajo v javnih zavodih ali zunaj njih;
Č) preventivni programi izobraževanja in usposabljanja staršev otrok in mladostnikov, ki se izvajajo v javnih zavodih ali zunaj njih, in preventivni programi izobraževanja in usposabljanja staršev otrok in mladostnikov s težavami psihosocialnega prilagajanja in/ali s težavami v odnosu do psihoaktivnih snovi, ki se izvajajo v javnih zavodih ali zunaj njih.

Rok za prijavo je **2. december 2021.**

Projekti in programi s področja mladinskega sektorja

Predmet razpisa je sofinanciranje programov in projektov mladinskega sektorja, ki jih na območju MOL izvajajo mladinske nepridobitne organizacije. Razpis je namenjen programom in projektom mladinskih dejavnosti ter mreženju nepridobitnih organizacij.

Rok za prijavo je **2. december 2021.**

Dodelitev državnih pomoči za ukrepe razvoja podeželja v MOL v letu 2022

Predmet javnega razpisa je dodelitev nepovratnih sredstev za ohranjanje in spodbujanje razvoja podeželja na območju MOL.

Rok za prijavo je **10. februar 2022.**

Povezave do podrobnejših informacij za vsakega od zgoraj navedenih razpisov so na spletni strani ljubljana.si/sl/aktualno/sofinanciramo-programe-in-projekte-za-visjo-kakovost-zivljenja.

Spoštovane krvodajalke in krvodajalci mesta Ljubljana!

Vljudno vas vabimo, da darujete kri za zdravje in življenje soljudi. Pokličite 051/389 270, 051/671 147 ali 030/716 796 in se **naročite na odvzem**. Krvodajalske akcije bodo potekale vse petke v novembru in decembru na Zavodu RS za transfuzijsko medicino na Šlajmerjevi ulici 6. Več informacij na ztm.si.

Hvala, ker darujete kri za življenje.

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana

ZA VES PROMET ZAPRTA PRAŽAKOVA ULICA

Zaradi rekonstrukcije ceste bo do predvidoma **23. decembra 2021** za ves promet zaprta Pražakova ulica na delu med Slovensko cesto in Čigaletovo ulico.

POPOLNA ZAPORA ŠESTOVE ULICE

Zaradi obnove železniške proge Ljubljana-Brezovica bo do predvidoma **30. novembra 2021** za ves promet zaprta Šestova ulica na območju železniškega nadvoza. Obvoz je urejen po Rožna dolina, ceste VI, XV in II, Gregorinovi ulici in Tržaški cesti. Prek gradbišča je urejen zavarovan koridor za pešce. Udeležencem v prometu se zahvaljujemo za razumevanje.

Celotne informacije o mobilnosti in zaporah cest v Ljubljani lahko spremljate na našem portalu aktualnih prometnih informacij PROMInfo na prominfo.projekti.si/web. Svoje poti po mestu lahko načrtujete tudi s pomočjo klepetalnega robota (chatbota) Ljubo iz Ljubljane, ki deluje v Facebookovi aplikaciji Messenger.

Izbiramo drevo leta 2021

V Ljubljani, mednarodno priznanem mestu dreves, že tretje leto zapored izbiramo drevo leta. Med 32 drevesi, ki so jih poleti predlagali meščanke in meščani, je strokovna komisija izbrala sedem finalistov, končno odločitev pa znova prepuščamo vam.

Odločate se lahko med naslednjimi izbranci: albicijo v parku med Celjsko in Ptujsko ulico, črnim topolom v parku na Jamovi cesti, hrastu na Bonifaciji – na otroškem igrišču med bloki, kavkaškem krilatem oreškarju nasproti bloka na Fabianijevi 43–47, črnim topolom na Hribarjevem nabrežju, divjim kostanjem med stavbama Parmova 49 in 51 ter navadnim pajesenom na vogalu Resljeve in Čufarjeve ulice. Glasovanje poteka na spletni strani ljubljana.si do 20. novembra 2021. Zmagovalno drevo bomo razglasili 28. novembra, na dan, posvečen ljudem, ki skrbijo za drevesa v mestih.

Drevo leta smo prvič izbirali v letu 2019. Takrat je laskavi naziv prejela mogočna platana, ki stoji na vogalu Streliske in Strossmayerjeve ulice ter sodi med najstarejša drevesa v mestu. Lani pa je čast pripadla povešavi bukvi (na sliki), ki stoji na vrtu pred hišo na Vodnikovih cesti 93 in za katero vzorno skrbijo lastniki zemljišča.

Vabimo vas, da glasujete za svoje drevo tudi letos!

Topla merica kostanja

NINA KOŽAR

Ko se dan skrajša, nebo posivi, listje rumeno obarva parke, iz lesenih hišic na ulicah pa prijetno zadiši po pečenem kostanju, je v mesto prišla jesen. S toplimi maroni, zavitimi v papir, se lahko letos posladkate (in si ogrejete premražene prste) na Prešernovem trgu, Cankarjevem nabrežju, Novem trgu in tržnici Moste ali pa med sprehodom po Miklošičevem parku in Tivoliju. Kostanj je bogat z vitamini, vlakninami, folno kislino in hranilnimi snovmi, zato otrokom le privoščite merico, zelo dobro pa dene tudi športnikom in bolnikom s srčno-žilnimi in presnovnimi boleznimi. Z njim pa se lahko posladkate tudi kar tako.

Vse barve jeseni

MARUŠA JAKŠE

Ob Cekinovem gradu v Tivoliju je edini slovenski fenološki park. Vzdržuje ga MOL, ureja pa Sektor za urejanje javnih površin pri Javnem podjetju Voka Snaga. Drevesa, ki rastejo v njem, imajo enako gensko osnovo kot drevje, posajeno v 89 fenoloških vrtovih po Evropi. Gre za dejanske klone, ki jih vzgajajo v matičnem vrtu v Nemčiji. Fenologija proučuje vplive okolja – predvsem spremenljive temperature zraka – na periodično ponavljajoče se biološke dogodke rastlinskega in živalskega sveta. Raziskave v fenološkem parku Tivoli so pokazale, da so globalni dvig temperature izrazito občutili sivi topoli, ki so se v povprečju olistali do deset dni prej kot v začetku šestdesetih let.

Razvajanje in sprostitev v brivnici

MARUŠA JAKŠE

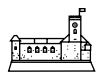
Na Gosposvetski cesti 5 imamo novo največjo brivnico v Sloveniji – Barber room by Edis – s kar devetimi brivskimi sedeži. Njena razkošna notranjost je mešanica ulično-vintage stila, ki spominja na čase Velikega Gatsbyja. Vstop v brivnico spremljajo jazz, groove in hiphop melodije, stranke pa pričaka tudi skodelica kave, viskija ali vina – odvisno od dela dneva in počutja. »Zanimiv je tudi 'styling wall', namenjen strankam, ki si želijo na hitro urediti brado ali frizuro,« pravi lastnik Edis Osmanović. Da bi naprej prenašal svoje mojstrsko znanje, pridobljeno v Londonu, in gradil brivsko skupnost, bo januarja prihodnje leto v brivnici organiziral tudi Brivsko akademijo.

Čaša tisočerih rož

JULIJA MILIČ

Arheologe je na Dunajski cesti poleti razveselila izjemna najdba. V kamniti grobnici severnega grobišča Emone je ležala nepoškodovana steklena čaša, stara skoraj 2000 let, izdelana v cvetni oziroma millefiori tehniki, ki je že v rimskih časih veljala za redko dragocenost. Uporabljali so jo za mešanje vina in vode, zvrhano polno pa so kot popotnico v onostranstvo položili k pokojni osebi in pomirili njenega duha. Ob čaši so bile v grobnici še keramične posode, predilno vretence in novec kot obvezna vstopnica v drugi svet. Najdbo obdelujejo v konservatorski delavnici Mestnega muzeja Ljubljana, prihodnje leto pa jo boste že lahko občudovali na razstavi v muzejski zakladnici.

Na klop'ci v Šmartnem

NINA KOŽAR

Dotrajane, preozke in nevarne ceste skozi Šmartno pod Šmarno goro ni več. Na njenem mestu se skozi naselje vije prenovljeno cestišče s pločnikom, urejeno kanalizacijo, obnovljenim vodovodom in novo pridobitvijo – majhnim, a zelo dobrodošlim trgov z avtobusnim postajališčem, kolesarnico, ekološkim otokom in informativno tablo za pohodnike na Šmarno goro, kmalu pa naj bi tu zaživela tudi lokalna tržnica. Prebivalcem Šmartnega se je s tem izpolnila dolgoletna želja po varni prometni ureditvi, pika na i pa je lična klop, na kateri lahko počakajo na avtobus, poklepetajo s sosedi ali pa le malce posedijo in preprosto uživajo v trenutku.

Odvoz blata iz Zaloga le dobil epilog

ANA PISAR ČIVČIĆ

Jesen, čas umirjanja in vse krajših sončnih popoldnevov, je tudi Založanom končno prinesla lepše dni. Po dolgotrajnem postopku urejanja odvoza nelegalno odloženega blata je to konec oktobra zapustilo predmestje – k temu je pripomogla tudi intervencija MOL. Sprehod po zaloških poteh bo tako spet sproščujoč in svež, česar se domačini nedvomno veselijo.

Topli poletni meseci so bili za krajane nadvse neprijetni – nelegalni odpad velikih količin blata je povzročil hud smrad. Krajani, združeni v civilno iniciativo, so aktivno pristopili k reševanju težave, podporo pa jim je izkazovala tudi MOL. Avgusta je nato ministrstvo za okolje in prostor po podpisu pogodbe s podjetjem Dolinšek Transport poskrbelo za nujno sanacijo škode. Pripravljalna dela za sanacijo so vključevala ureditev dostopa do odlagališča za tovornjake, namestitev mrežaste ograje za zavarovanje območja pred dodatnim nelegalnim odlaganjem in postavitev betonske

pregrade za preprečitev razlitja na sosednja zemljišča. Območje so poškropili z zeolitom, ki je preprečeval širjenje smrada, vendar uspešno le do obilnega deževja. Nato je neprijeten vonj spet preplaval Zalog ...

»Po obisku ministra in podpisu pogodbe smo že po treh dneh opazili prvi napredek – prvi del sanacije območja je bil izveden. A ob pojavu deževja se je smrad, žal, vrnil, prav tako precej nejevolje naših krajanov. Ministrstvo je postavljalo zelo dolge roke, ki so bili nesprejemljivi. Na nekaterih drugih lokacijah, kjer so bili soočeni s podobnimi težavami, je bila sanacija opravljena v desetih dneh ... za nas pa so se vnovič začele omenjati analize, ki so bile opravljene že na samem začetku,« je povedal predsednik sveta četrtni skupnosti Polje Tone Podobnik.

Ravnanje v skladu s predpisi je po izjavah ministrstva za okolje in prostor terjalo pridobitev podrobnejše ocene odpadka. »Vedno smo bili pripravljeni na komunikacijo, vendar se je datum

odvoza odpadkov vse bolj oddaljeval,« je pojasnil Podobnik, kar je sprožilo še eno pobudo skupnosti za čimprejšnji odvoz odpadkov. Za pomoč so prosili MOL, ki je dejavno pristopila k reševanju zadeve. Župan Zoran Janković je v komunikaciji z ministrom Andrejem Vizjakom dobil zagotovilo, da bodo prvi odvozi blata opravljeni med krompirjevimi počitnicami.

V torek, 26. oktobra, je na lokacijo v Zalog prišla potrebna mehanizacija za odvoz blata in že dan kasneje so prvi tovornjaki iz predmestja odpeljali večje količine nadloge, ki je povzročala nelagodje vseh prebivalcev Zaloga. »Splača si zapomniti današnji datum, 27. oktober 2021. Odpeljali so prvih šest vlačilcev, polnih blata. Jutri se bo odvoz nadaljeval,« so zapisali v Turističnem društvu Zalog. »Kjer je volja, tam je pot,« so še dodali.

MOL se civilni iniciativi, turističnemu društvu, krajanom in krajanom Zaloga, Zadobrove in Kašlja ter vsej četrtni skupnosti Polje zahvaljuje za potrpežljivost in skrb za okolje.

Ganljiva skrb

Pred dnevom spomina na mrtve je MOL odprla razširjeni žarni del pokopališča Žale in razširjeno pokopališče Rudnik. Na pokopališču Žale so izvedli širitev na osrednjem pokopališču, ki zajema tri okrogle žarne oaze z žarnimi nišami in talnimi žarnimi grobovi, žarno oazo kvadratne oblike za zemeljske žarne pokope, Gaj spomina, Vodnjak življenja, Zeleno piramido in obodni park za raztros pepela. Arhitekturna zasnova profesorja Marka Mušiča je sledila antičnim vzorom urejenosti pokopnih mest, obdanih z drevoredi. Na strehi rastejo drevesa, katerih korenine segajo pod mejo življenja in se spuščajo v elipsaste betonske solze kot spomin na preminule. Mogočen vhod obiskovalce popelje v novo dimenzijo kamnitih in betonskih skulptur. Pokopališče obdaja spominski park za raztros posmrtnih ostankov skupaj z Gajem spomina, Vodnjakom življenja in Zeleno piramido. Arhitekt Mušič je na otvoritvi tudi spomnil na izjemno tradicijo Slovencev »prav posebej ganljive skrbi za prostore, kjer počivajo naši bližnji, naši dragi«. Urejeno območje na pokopališču Žale vključuje novih 1500 žarnih niš in 500 žarnih talnih grobnih polj.

Na pokopališču Rudnik pa so razširili severni del in zgradili nov dostop do pokopališča. Uredili so novih 45 talnih žarnih grobov in 55 zidnih žarnih grobov ter spomenik in posmrtno ostanke v NOV padlih borcev predstavili na novo lokacijo ob vhod na pokopališče.

Spoštljivo ohranjajmo spomine!

V naši prestolnici je več kot 230 spominskih obeležij, ki vestno ohranjajo spomin na dogodke in ljudi. Žal jih pogosto spregledamo, saj so postala del okolja, nekatera pa so oskrunili nepridipravi in so bila začasno odstranjena. Ko so prenovljena, pa spet zavzamejo svoje častno mesto.

BERNARDA RUSJAN

①

Status Svetega Urha je pravno urejen

Cerkev sv. Urha nad Dobrunjami na severnem delu Golovca je pomembno spominsko obeležje iz obdobja NOB. Njeno okolico so uredili v spominski park, v notranjosti pa je bila do leta 1994 razstavljena muzejska zbirka, ki so jo ob denacionalizaciji prestavili v Mestni muzej. Letos sta Zveza združenj borcev za vrednote NOB Ljubljana in MOL združili moči in dokončno pravno uredili status Svetega Urha – v prenovljeni mežnariji so vnovič postavili razstavo, vredno spomina na stotine žrtev domačih izdajalcev in vojaških sodelavcev okupatorskih vojska med drugo svetovno vojno. Navedeno so zaokrožili z izdajo posebne brošure, namenjene predvsem mlajši generaciji, avtorja dr. Martina Premka.

②

Oskrunjeni spomenik je že obnovljen

Septembra se je neznanec sredi noči spravil na spomenik žrtvam fašizma na Ulici talcev ter pri tem poškodoval spominsko ploščo in vazo. Ta dogodek na MOL najostreje obsojajo. »Skrunitev in rušenje spomenikov, kot so porušili tega na Ulici talcev, tako se žrtve ponovno ubije,« je opozoril dr. Martin Premk. Četrtna skupnost Center in MOL sta se na dejanje odzvali z najboljšim odgovorom – spomenik 24 talcem so obnovili in se ob novem odkritju z venci poklonili žrtvam.

③

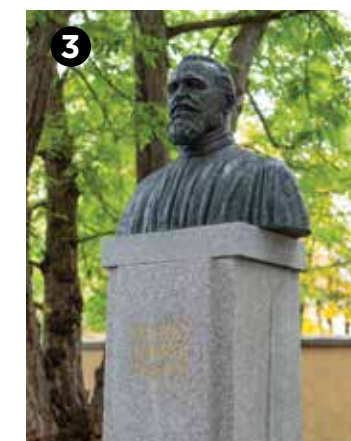
Vrnitev kipa državnega pomena

Leta 2013 je iz Šlajmerjevega parka ob Zaloški cesti nekdo ukradel kip dr. Eda Šlajmerja, ki ga je leta 1939 izdelal Zdenko Kalin – gre za kulturni spomenik državnega pomena. Po osmih letih v parku na istem mestu stoji replika, ki sta jo s skupnimi močmi izdelala študenta kiparstva Denis Dražetič in Denis Vuček.

④

V Ljubljani ni prostora za vandalizem

V rokah nepridipravov se je oktobra znašel spomenik Marije v Podutiku, ki je delo znanega akademskega kiparja Zlata Rudolfa. Na MOL so dejanje ostro obsodili, tako kot vsako obliko vandalizma. »Ljubljana je odprto, solidarno in strpno mesto, v katerem različni ljudje živimo skupaj ob medsebojnem spoštovanju in kulturnem dialogu, v katerem ni prostora za nasilna dejanja,« pojasnjujejo na MOL.

DUNAJSKA CESTA IN ULICA BEŽIGRAD ODSLEJ PRIJAZNEJŠI ZA PEŠČE IN KOLESARJE

Pri prenovi ulice Bežigrad in Dunajske ceste je bilo veliko pozornosti namenjene prav pešcem in kolesarjem. Tamkajšnje površine zanje so tako bolj kakovostne, prijetne in varne. Takšni trajnostno naravnani usmeritvi, ki je skladna s Celotno prometno politiko MOL, na MOL sledijo pri vsaki prenovi cestne infrastrukture in javnega prostora. Treba pa je upoštevati, da zaradi različnih dejavnikov, značilnosti območja, večinoma pa zaradi prostorske stiske ni mogoče povsod urediti širših površin za pešce in kolesarje. Torej, kaj je drugače oziroma bolje po prenovi obeh območij?

Ohranjena vsa obstoječa drevesa na območju in zasajenih še osem novih platan.

Uresničene so dolgoletne pobude številnih meščanov: nova kolesarska steza in razširjena površina za pešce pri Bežigrajskem dvoru mimo drevoreda ob ohranitvi vseh mogočnih dreves na območju.

PREJ

POTEM

Ulica Bežigrad

Dunajska cesta

Boljše razmere za rast dreves.

Prenovljeno vozišče, dodane kolesarske steze in pasovi, javna razsvetljava je zdaj učinkovita.

Za boljšo varnost v prometu nadvišani prehodi za pešce na priključnih cestah in uvedena »cona 30«.

Obnovljena cesta in križišče pri živilski trgovini.

V načrtu zasaditev še dodatnih 80 dreves.

Izveden je poseben ločitveni detajl med voziščem in mešanimi površinami na odseku med Ruskim carjem in obračališčem Ježica, ki omogoča varnostni odmik, pri čemer je notranji del detajla udoben za kolesarje, hiter izvoz z vozišča Dunajske ceste, ni več »rodeo« efekta.

Zoženo vozišče pripomore k umirjanju prometa.

Namesto parkirnih prostorov nasproti Gospodarskega razstavišča vzpostavljen rumeni pas za LPP. Ta je prednostno namenjen spodbujanju uporabe mestnega potniškega prometa. To pa tudi zmanjšuje kroženje avtomobilov, ki so na lokaciji iskali prosto parkirno mesto.

Bernarda Žarn, tista vedno nasmejana voditeljica. Posavka, ki je bila »prepričana, da gre v Ljubljano samo malo študirat«, zdaj pa je prestolnica že dolga leta njen dom. Ne le zato, ker tu pač dela, ampak zato, ker si »tudi predstavljati ne more več, da bi se odselila kam drugam«. V mesto se zaljublja vedno znova.

JAK VREČAR IN ALENKA BAJC

LJUBLJANAČANKA

Bernarda, vsaj s televizijskega zaslona ali z odrov številnih prireditev vas pozna praktično vsak. Kakšni so Ljubljanci? Vas ustavljajo? Želijo klepetati z vami?

Zelo prijazni so. Seveda me kje prepoznajo, pomahajo, včasih me tudi ogovorijo, ampak po navadi so vsi zelo vljudni. Nimam slabih izkušenj. Na tistih točkah, kamor redno hodim, pa se tako poznamo vsi. Jutranji sprehajalci, med katere se štejem, smo stari znanci. Pokimamo si, si namenimo kak pogled, se nasmejemo, pozdravimo in gremo naprej. Vemo, da se bomo kmalu spet videli.

Vedno poveste, da zelo radi hodite. Kje se sproščate v mestu?

Ko sem prišla študirat, sem najprej živel v študentskem naselju v Rožni dolini. Tam je postal moja prva sprehajalna in tekaška ljubezen Rožnik. Pozneje sem se še večkrat selila in si med drugim našla priljubljene koticke tudi na Golovcu in na poteh na grad ter na Poti spominov in tovarštva. Rada grem navkreber, tudi na Šmarno goro, seveda, čeprav mi ta ni tako pri roki, da bi se lahko od doma odpravila peš. Ampak to, da lahko kar iz središča skočim v objem narave, je ena tistih čudovitih lastnosti, zaradi katerih imam rada naše mesto. Vedno si samo nekaj korakov stran od narave.

Ste se zaljubili v Ljubljano na prvi pogled ali je trajalo dlje, da ste se tu počutili doma?

Ah, če povem čisto po pravici, sem bila strašna »lokalpatriotka«. Ko sem sem še v prejšnjem tisočletju (*smeh*) prišla na faks, sem imela predstavo, da se bom čez nekaj let vrnila na svoje domače konce in bom tam učiteljica. Potem pa mi je Ljubljana vedno bolj lezla pod kožo in vse pogostje sem ugotavljala, da sem pravzaprav doma tukaj.

Kaj je bil tisti prelomni trenutek, ko ste si rekli, zdaj sem pa Ljubljanka?

Ha, dva sta bila. Prvi je bil, ko sem si v mestu našla osebno zdravnico, Stanko Kralj, in nisem več hodila v Krško vsakič, ko je bilo kaj narobe. Drugi pa se je zgodil tam nekje pri tehničnih pregledih in registracijah vozil. Ko sem na svojem avtu prvič videla ljubljansko tablico in ljubljanski grb, sem si rekla: »Ja, Bernarda, zdaj si pa res tu doma.« Še vedno sicer rečem, da imam še en dom tudi v Posavju, rečem mu »doma-doma«, ampak moje mesto je Ljubljana.

Mesto se nenehno spreminja. Kaj je danes drugače kot takrat, ko ste prvič prišli sem?

Najprej ena zelo ženska ugotovitev: visoke pete se ne zatikajo več med kockami v središču mesta. To je pomemben napredek. (*smeh*) Malo resneje pa: Ljubljana je neverjetno očarljiva. Že pred leti je bilo središče lepo. Ampak danes, ko imamo toliko prostora za pešce in kolesarje, ko se na Wolfovi ali Tromostovju ne umikamo več mestnim avtobusom, mesto res diha s polnimi pljuči. Poglejte, včasih smo še parkirali na Kongresnem trgu. Potem smo sicer malo godrnjali, ko je bilo kje kaj razkopano, ampak danes avta tam ne vidimo

»TO, DA IMAMO V SREDIŠČU LJUBLJANE KIP PESNIKA, NE PA NA PRIMER VOJSKOVODJE, SE MI ZDI ZELO POSREČEN ZNAK IN SPOROČILO, KAKŠNO JE TO NAŠE MESTO.«

več. Nikomur ni všeč, ko se kaj prenavlja, ko je kakšna cesta razkopana ali zaprta. Ampak čarobne paličice, s katero bi kar čez noč vse obnovili, nima nihče. Se mi pa zdi, da se mesto res lepo razvija. Da ne govorim o tem, da imamo tudi celo vrsto čudovitih obnovljenih poslopij. Ta lepa mestna arhitektura danes žari, še bolj privlači poglede. Ogromno se je spremenilo, vidi se, da veliko ljudi zelo trdo dela, da je Ljubljana lepša in prijaznejša za prebivalce in obiskovalce.

Včasih se kdo od staroselcev že pritoži, da je središče prepolno turistov in da tu prostora za domačine zmanjkuje.

Vsekakor je še posebej poleti tu zelo živahno. Strinjam se, da je obiskovalcev veliko. Verjamem, da lahko to koga v središču kdaj tudi zmoti. Ampak zdi se mi, da skupaj s turisti pišemo nove lepe zgodbe. Ljudje, ki prihajajo od drugod, bogatijo tudi naša življenja. Kdo tu tudi ostane, požene korenine v mestu, se zaljubi vanj, tako kot sem se sama. Ko vidim obiskovalce z vsega sveta, s kakšnim navdušenjem se sprehajajo po mestu, sem ponosna na Ljubljano. Prepričana sem, da nisem edina. Včasih vidim kakšno skupinico z vodnikom in kar ustavim korak. Počakam, pogledam, kam gredo in kaj si ogledujejo. Prisluhnem jim, sledim njihovim pogledom in najdem kaj lepega tudi zase. Tudi ko sem v stiku s tujci, pa naj bo to v vsakdanjem življenju ali na kakšnem dogodku, čutim njihovo iskreno naklonjenost do mesta. Ne gre le za vljudnostne pohvale, res jim je všeč. Mislim, da se moramo tudi njegovi prebivalci tega vselej zavedati. Imamo srečo, da živimo tukaj. Hkrati pa lahko tudi sami prispevamo, da se počutimo kar se da dobro. In naj se sliši sladkobno, zame je Ljubljana res najlepše mesto na svetu.

Recimo, da bi vas zdaj turisti, ki smo jih srečali med našim fotografiranjem v mestu, vprašali za nasvet, kaj naj si ogledajo. Kaj bi jim predlagali?

Mislim, da bi jim kak profesionalni turistični vodnik prišel bolj prav od mene. (*smeh*) Odlični so, polni znanja in iskristosti in preveč lepega je v Ljubljani. Sama pa bi začela na Tromostovju, pri Prešernovem spomeniku. To, da imamo v središču mesta kip pesnika, ne pa na primer vojskovodje, se mi zdi zelo posrečen znak in sporočilo, kakšno je to naše mesto. Tako da ... Najprej bi jih peljala na sprehod po središču, zato da bi začutili mestni utrip, kaj dobrega pojedli in spoznali, kako lepo, prijazno in varno je to naše mesto. Pa priporočila bi ogled katerega od muzejev, galerij. In neizmereno dragoceno se mi zdi, da si v urbanem okolju in hkrati tudi v tako čudoviti naravi ... Da lahko pijesh vodo iz pipe na mestni ulici ... Vse to in še mnogo več je naša Ljubljana.

»KO SEM NA SVOJEM AVTU PRVIČ VIDELA LJUBLJANSKO TABLICO IN LJUBLJANSKI GRB, SEM SI REKLA: 'JA, BERNARDA, ZDAJ SI PA RES TU DOMA.'«

To je mesto, v katerega se vedno znova zaljubim, in sem globoko hvaležna, da mi je dano živeti v tem času in prostoru.

Zelo radi berete in pogosto tudi objavljate citate iz del, ki so vam še posebej všeč. Katero najlepše opiše naše mesto?

Težko bi se odločila za eno samo literarno delo ali pesem, vrsta lepih je posvečenih prestolnici. Ampak zame je najlepše posvetilo Ljubljani že njeno ime. Ne glede na to, ali je etimološki izvor besede povezan z besedami »ljubiti« ali »ljubljen« ali pa gre le za splet okoliščin in podobnost, se mi zdi to, da je ime nekega mesta tako blizu izrazu za ljubezen, izjemno lepo. Čudovita se mi zdi ta nežnost, ta duša mesta. In če si izposodim še naslov filma, naša Ljubljana je ljubljena. Radi jo imamo tisti, ki tu živimo, in tisti, ki jo obiščejo.

In kdaj, v katerem letnem času, je mesto za vas najlepše?

Ko se odene v zimski snežni plašč, tako kot je bilo to lani v začetku decembra, je čudovito. Zasnežene ulice, nežna belina in luči ... Človek pomisli, da ne more biti lepše, kot je pozimi. Potem pride pomlad in Ljubljana je kar naenkrat tako zeleno in cvetoče očarljiva. In ko za pomladjo pride s soncem obsijano poletje, ko nas premamijo dolgi opojni večeri in živahen vrvež, se zdi, da se ves svet navdušuje nad Ljubljano in se zaljublja vanjo. Ampak zame je najlepša jeseni. Ko greje jesensko sonce in se drevesa odenejo v neštete odtenke toplih barv, se mi zdi v svoji lepoti naravnost neprekosljiva. In ko se sprehodim po ulicah, na katerih zadiši kostanj, je zame z eno besedo čarobna.

Kva je sploh ljublanščina?

Včasih se zdi, da o brbotajočem talilnem loncu, v katerem naj bi iz bolj ali manj skrivnostnih sestavin nastajala ljubljanska mestna govorica, vsi vemo tako rekoč vse. Meščani, stalni in občasni, jo vsrkavamo na vsakem koraku, v ušesa zunaj mesta se njene zvočne podobe zlivajo s televizijskih in računalniških ekranov, lebdiijo na radijskih valovih, ljubljanski sleng se lepi na reklamne panoje. Pa vendar, kdo je pravi »žabar«? Je res tudi »kvakavec«?

KARMEN KENDA-JEŽ

Vsakič, ko mora jezikoslovec odgovoriti na vprašanje, kaj je ljubljansščina, se znajde v zadregi. Ker ve, da bi se bilo mogoče skozi goščavo mitov in stereotipov prebiti samo s podatki, ki bi jih desetletja skrbno zbirali med govorce, načrtno spremljanje mestnih govoric pa se v našem prostoru še ni niti začelo. Tako za zdaj še najbolj prav pride znanje ruščine, saj je edina celovitejša raziskava Irine Makarove Problemi slovenske jezikovne situacije in posebnosti ljubljanskega pogovornega jezika ostala v ruskem izvirniku. Pa brskanje za možnimi odgovori v narečnem gradivu, folklornih pripovedih, sodobni slovenski prozi, korpusu govorjenega jezika (GOS) in v vseh zgoraj omenjenih občilih. Ki se nazadnje konča s spoznanjem, da so končne ugotovitve še vedno predvsem rezultat lastne omejene jezikovne izkušnje.

Ljubljanski mestni prostor jezikovno nikoli ni bil enovit. Ljubljanska govorica se je porajala iz večnarečnosti, večzvrstnosti in večjezičnosti, ki jih je živelo mesto na prometnem in kulturnem vozlišču skozi vse svoje preobrazbe od kranjske prestolnice do glavnega mesta Republike Slovenije. Iz spomina so na primer zbežale skoraj vse besede, ki so mesto povezovala z nekoč nadrejeno nemščino – fusingarca 'promenada', forštadt 'predmestje', gasa 'ulica', becirk 'mestna četrt', menda je ostal živ samo še štacjon. Na stiku treh narečnih ploskev, gorenjske, dolenske in rovtarske, je bilo oblikovanje govorice tukajšnjih družbenih skupin ves čas odvisno tudi od njihovega medsebojnega vpliva. Kljub rasti prebivalstva pa je še sredi prejšnjega stoletja mestno območje ostalo narečni mozaik. Prebivalci so brez težav prepoznavali, kdo prihaja iz Trnovega, kdo iz Šiške, Črnuč ali z Vodmata, na območju današnje mestne občine so imele domovinsko

pravico tako kura iz Šiške kot kukuš iz Polja in Gameljna, kokuš z Rudnika in kakuš s Studenca, tod so praznovali bingošti, binkošti, binkšti in vinkšti, na kotlino pa se je spuščala magwa, magla ali mägla.

Današnja predstava o ljubljansščini je še vedno oprta na prikaz dveh (oziroma treh) sorazmerno enotnih pojavnosti, »ljubljanskega narečja«, »ljubljanskega pogovornega« (in »pokrajinsko pogovornega«) jezika, kot sta ju v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja orisala jezikoslovca Breda Pogorelec in Jože Toporišič. Med sabo naj bi se razlikovala samo po stopnji lokalne zaznamovanosti, pri čemer je bilo »ljubljansko narečje« prostorsko po vsej verjetnosti omejeno zgolj na mestno središče. Nabor skupnih značilnosti se tudi v poznejših priložnostnih zapisih in opisih ni bistveno širil ali spreminjal. Za obe različici naj bi bili značilni slabljenje in izguba glasov ter močna polglasniškost (krəh 'kruh', sət 'sit', mət 'imeti', fənt 'fant', pər 'pri', prōst 'prostiti'), prehod edninskih samostalnikov srednjega spola v moško sklanjatev (kisu mlek, velək stanvaj-ne) in posebni položajni razvoji samoglasnikov (prov 'prav', prebrov 'prebral', pučaki 'počakaj', nehi 'nehaj'). Ena izmed glavnih, takrat splošno

razširjenih »narečnih« razločevalnih lastnosti, ponaglasno akanje (dej na glava 'glavo'), je do danes tako rekoč izginila, pa tudi prednaglasno ukanje (pumisl, kulega), ki ga v vsakdanjem govoru še vedno slišimo, je po raziskavah Irine Makarove v govoru mlajših Ljubljančanov veliko redkejša. Prav tako kot naj bi kva poleg konkurenčnega kogā ali kugā pogostejše delal družbo nadnarečnemu kaj le v močno čustveno obarvanih izjavah.

Sedanje raznolikosti ljubljanske mestne govorice ni mogoče zajeti s kratkim popisom jezikovnih pojavov. Prostorske in generacijske meje so se zabrisale. Nove ljubljansščine vznikajo iz narečij in jezikov, ki so jih v mesto prinesli novi prebivalci in svet, ki je oddaljen le za klik. Vsak izmed nas vsak dan preigrava različne jezikovne vloge. Večglasnost sodobnega mesta lahko opazujemo le skozi dinamiko drobnih jezikovnih sprememb, o katerih pa vemo zelo malo. Še to, da je v mestu že prišlo do jezikovne revolucije, do izgubljanja razlik med dolgimi in kratkimi samoglasniki, je bilo dognano bolj posredno, z opazovanjem najbolj formalne plasti mestne govorice, javnega govora izobražencev, ki je bil vsaj pol stoletja tudi podlaga za knjižno pravorečno normo.

»LJUBLJANSKO NAREČJE« JE PO VSEJ VERJETNOSTI OMEJENO ZGOLJ NA MESTNO SREDIŠČE.

Dr. Karmen Kenda-Jež je vodja Dialektološke sekcije na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, enem izmed 18 inštitutov v sklopu Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU). ZRC SAZU je bil ustanovljen leta 1981 in letos praznuje 40-letnico.

SEBASTIJAN PREGELJ

pisatelj

Kako sem oživil Ljubljansko barje iz časa koliščarjev

Knjižno serijo Zgodbe s konca kamene dobe sem začel pisati z mislijo na fante, ki malo manj radi berejo. Želel sem napisati delo, ki bi mlade bralce pritegnilo s svojo dinamiko, hkrati pa bi se še česa naučili. Ker se mi zdi obdobje, ko so Ljubljansko barje naseljevali koliščarji, precej spregledano, se mi je umestitev v tisti čas zdela vabljiva, saj razen Jalnovih Bobrov ni kakšnega pomembnejšega literarnega dela, ki bi obravnavalo to tematiko. Poleg tega je tudi del mojih prednikov z Ljubljanskega barja.

Najprej sem si zamislil osemletnega Brina, fantiča, ki počasi vstopa v svet odraslih. Z možni gre

OBDOBJE, KO SO LJUBLJANSKO BARJE NASELJEVALI KOLIŠČARJI, SE MI ZDI PREČJ SPREGLEDANO.

prvič na lov in ribolov. Ima drevak, s katerim se prevaža po jezeru in spoznava okolico. Seveda sem mu dodal nekoliko nevsakdanjo domačo žival in v njegovo bližino postavil strica, ki se večini ljudi zdi čudaški, saj ne razumejo njegovega početja. Prav ta mož v zgodbi med drugim izdela najstarejše lese-no kolo na svetu (le da se tega ne zavedajo ne stric ne prebivalci kolišča, a velja tihi dogovor, da mu dajo mir, dokler ne naredi kakšne večje škode). V drugem delu se začne Brin družiti s Črno, deklico s sosednjega kolišča, ki je prav tako radovedna in pogumna, za razliko od Brina pa kakšno stvar tudi malo bolj razmisli in predvidi.

Skozi zgodbo sem želel prikazati življenje ljudi izpred 5200 let, z odraščajočim dečkom in deklico v ospredju. Ker so zgodbe namenjene mladim bralcem, se mi je zdelo zelo pomembno, da vse, kar napišem, drži. Seveda sem o medčloveških odnosih,

čustvih, občutjih in podobnem ugibal, a zdi se mi, da je ljubezen navsezadnje ljubezen, občutek strahu pa verjetno tudi ni bil dosti drugačen od današnjega; prav tako sem prepričan, da so odraščajoči otroci prihajali v konflikte s starši podobno kot njihovi današnji vrstniki.

Kot zgodovinar o arheologiji nisem vedel veliko, zato sem po tem, ko sem zasnoval prvo zgodbo, segel po knjigah in strokovnih revijah s področja arheologije. Zanimalo me je, kako so naši predniki gradili svoja prebivališča in izdelovali drevake, kakšen gozd jih je obdajal, katere živali so naseljevale ravnice, nabrežja in jezero, pa tudi, katere od njih so udomačili. Zanimivi so začetki rudarstva in metalurgije, tedanja trgovina pa je naravnost navdušujoča, saj je potekala med obalo Jadranskega morja in notranjostjo današnje Evrope, kar dokazujejo številne najdbe. Med njimi je tudi kost morske ribe, ki so jo našli na enem od kolišč na Ljubljanskem barju, školjke iz Istre pa so našli celo na Češkem. O živahni trgovini pričajo tudi predmeti iz kremena in obsidiana, ki so jih našli na območju današnje Slovenije, izvirajo pa z območja Naravnega deželnega parka Lessinia v severni Italiji, ki je od Ljubljane po današnjih cestah oddaljen slabih 400 kilometrov.

Med strokovnjaki, ki sem jih prebiral, je prednjačil dr. Anton Velušček. S pomočjo prijateljice Agate sem prišel do njegovega e-naslova. Ni minilo dosti časa, pa me je eden največjih strokovnjakov za koliščarje prijazno povabil na kavo. Na zanimivem klepetu mi je pojasnil nekaj nejasnosti in mi dal par namigov, kaj bi lahko še vključil v zgodbo.

Ne nazadnje pa moram povedati še to, da je Ljubljansko barje prekrasen košček narave čisto blizu nas. Travniki, njive in značilni jarki, pa srne, zajci in številne ptice dajejo obiskovalcu občutek, da je nekje daleč daleč stran. Ob pogledu na Podpeško jezero zgodaj zjutraj, ko se nad vodo dvigajo meglice, si ni težko predstavljati kolišč, ki stojijo na obronku, in drevakov, ki tiho drsijo po gladini. Ni si težko predstavljati mož, ki odhajajo na lov, in žensk, ki sukajo niti in iz njih izdelujejo oblačila. Pa dečka in deklice, ki odideta malo po svoje in raziskujeta svet, sprva bližnji, kasneje, ko sta večja, pa ju radovednost in želja po spoznavanju novega peljeta vse dlje in dlje. In tako iz roda v rod, iz kamene dobe v 21. stoletje.

IRENA MATKO LUKAN

urednica otroškega leposlovja

Moč besede in slike v knjigah za otroke

Oktober smo praznovali 110. obletnico rojstva Kristine Brenkove, urednice, pisateljice in prevajalke, mame slovenske slikanice in dobre otroške knjige. Verjetno ni Slovenca, ki ne bi imel doma vsaj nekaj knjig, ki jih je »spravila« na svet. Z »njenimi« slikanicami še danes vstopamo v svet branja, pisanja in občudovanja lepih podob. Vsak od nas ima svoje spomine na ta močna doživetja iz otroštva. Ustvarila je mnogo stizic odlične literature za otroke, po katerih lahko še vedno stopamo uredniki, vzgojitelji, učitelji in starši – z nami pa naši najmlajši. Slovenci imamo res bogato zakladnico kakovostnih knjig. To veliko čudežno preprogo leposlovja za otroke so stkali in jo še tkejo sami imenitni ustvarjalci – slovenski pesniki in pesnice, pisatelji in pisateljice, prevajalci in prevajalke, ilustratorji in ilustratorke.

V otroštvu imajo knjige največjo moč – tiste, ki jih beremo otrokom, se globoko vtisnejo, tako dobre kot slabe. In zakaj potem ne bi izbrali dobre? Verjamem, da ob stiku z leposlovjem in umetnostjo lahko doživimo vrednote, ki spontano prodrejo v našo duševnost, pridejo v stik z našimi čustvi, občutji in domišljijo, umetnost pa nas na svoj edinstveni način motivira za razmišljanje o nas samih, soljudeh, svetu, medosebnih odnosih, načinu življenja. Ob njej spoznavamo in prepoznavamo bistvo življenja, odnose, razmerja in različne oblike sobivanja. Nekako nas umetnost spodbuja k dobremu.

Večina otrok rada posluša in uživa, ko jim kdo bere ali pripoveduje. Gre za skupno dejavnost, ki ustvarja občutek večje povezanosti; čustvene vezi, ki se stkejo ob tem, ostanejo in so pomembne za vse življenje. Otrok ob tem, ko mu ljubeči odrasli bere ali pripoveduje, čuti ugodje. Branje ali pripovedovanje je pomembna dejavnost, ki vpliva na otrokove

kasnejše zmožnosti branja in pisanja, hkrati pa je tudi priložnost za bogato komunikacijo.

Pomembno je, da otroku ponudimo čim bolj raznoliko kakovostno literaturo (pesmi in prozo) in ilustracije. Kako naj vemo, kaj je dobro? Vprašamo se lahko, o čem nam knjiga pripoveduje (je fabulativno prepričljiva), kako in s čim nas pritegne, kakšen je jezik, slog, izvirnost in kakšne so ilustracije. Nas vleče, da bi jo brali znova in znova? Pri izboru se lahko naslonimo tudi na prijatelje, strokovnjake (v Pionirski, delu Mestne knjižnice Ljubljana, že od leta 2009 knjižne sadove označujejo z znakom kakovosti zlata hruška), na nominacije in nagrade. Pomembne lastnosti so sporočilnost, estetika, etika in izvirnost. Del leposlovja lahko izberemo tudi tako, da v roke jemljemo knjige že uveljavljenih avtorjev. Dobro je, da ima vsak otrok na domači knjižni polici vsaj nekaj odličnih knjig. Take, ki že sodijo med klasiko svetovne in slovenske književnosti za otroke, in tudi kaj novega.

OTROCI OB PRAVLJICAH LAŽJE RAZUMEJO, KAJ JE DOBRO IN KAJ ZLO.

Omenila bi še ljudske pripovedi, saj se jih mladi starši večkrat izogibajo zaradi temačnejših odlomkov in zapletov, za katere menijo, da bi lahko otroke preveč vznemirili. Ljudske pripovedi niso plod domišljije enega samega človeka, presejale so se skozi mnoge ljudi, zato toliko lažje prinašajo temeljna človeška spoznanja. Pripovedujejo o ljubezni in sovraštvu, dobroti in hudobiji, osamljenosti in sprejetosti, pogumu in strahopetnosti, radodarnosti in skoposti, premišljenosti in lahkomišelnosti, sreči in nesreči, pameti in neumnosti, pravici in krivici, plemenitosti in zlobi. S simbolnim jezikom nam v različnih starostnih obdobjih in življenjskih okoliščinah razkrivajo različne pomene. Prav zgodbe, kjer ni vse samo svetlo, nam igrivo kažejo svet in učijo, kako se soočiti z izzivi, rešiti probleme in premagati nevarnosti. Senzibilizirajo nas, povečujejo empatijo, solidarnost ter omogočajo različne poglede na svet in njegovo pojavnost. Otroci prav ob pravljicah znotraj svojega doživljajskega obzorja lažje razumejo, kaj je dobro in kaj zlo.

SIMON POPEK

programski direktor filmskega festivala Liffe

Dileme

Branje in gledanje se je glasilo povabilo k pričujočemu tekstu, knjižni sejmi in Liffe, večna pretendenta za osrednji novembrski termin v Cankarjevem domu. Od nekdaj drug ob drugem, skorajda v napoto, a brez dvoma dogodka, ki se osmišljata in plemenitita. V treh tednih na istem mestu redkokdaj najdetakšno porcijo fikcije, nefikcije ali preprosto dobrega starega eskapizma, ki išče končnega uporabnika, bralca in gledalca. V papirnati ali avdiovizualni obliki. Zadnje čase tudi virtualno.

Tudi v času nastajanja tega teksta ni jasno še nič. V živo? Prek spleta? »Nihče ničesar ne ve,« sem lani citiral Williama Goldmana v festivalskem uvodniku. A ljudje se prilagajamo, tudi zato, da se nazadnje vrnemo v dobro uhojene tirnice cone udobja, ki se ji pri filmu reče kinodvorana, pri knjigi pa domači fotelj. Okusi so seveda različni, navade takisto, generacijski prepadi se širijo, ampak tradicionalno dojemanje umetnosti se ne bo spremenilo tako zlahka. »Koncerti« s hologrami umrlih zvezdnikov ne bodo nikoli nadomestili žive izkušnje, enako ne prenosi v živo iz Metropolitanske opere, ki so za hip prišli v modo in izginili, še preden jih je kdorkoli zares opazil. Tradicija je v teh primerih »statement«.

Fizična knjiga, v trdi ali mehki vezavi, ali veliko platno in projekcija v analogni ali digitalni obliki. Cinefli so večji puristi, 35-milimetrski trak ali nič, vsaj kar se tiče produkcije pred digitalno dobo. Kaj pa obsesivni bralci in komparativisti? Zgolj fizična knjiga ali tudi bralnik? Prva izdaja ali ponatisi? Snobizem je prisoten v vseh kulturnih oblikah, ne zatiskajmo si oči. Sam sem pri teh stvareh pragmatičen, čeprav priznam, da knjižnico obiščem res v skrajni sili. Ne vem, kako danes zaščitijo knjige, ampak nekoč so jih ovijali v tisto neapetitnih plastiko, da so se ti že ob pogledu nanjo uprle. Zato knjige kupujem,

tudi rabljene. Slednje imam pravzaprav raje, kar se sliši kot paradoks, ampak zgodovina knjige je lahko seksi, sploh če je nekdo pred tabo podčrtoval zanimive pasuse. Knjiga s tem dobi neko drugo, vzporedno zgodbo, razgali predhodnega bralca in njegove, kaj pa vem, fetišee. Podčrtovanje lahko primerjamo z zgodovino brskanja in piškotkov na računalnikih, kjer lahko predhodnega uporabnika razkrijemo kot, kaj pa vem, konzumenta pornografskih vsebin.

ZGODOVINA KNJIGE JE LAHKO SEKSI, SPLOH ČE JE NEKDO PRED TABO PODČRTOVAL ZANIMIVE PASUSE.

Podčrtovalcem nam ni lahko, zadnjič sem prijateljici posodil biografijo o Dostojevskem, ki sem jo podčrtal po dolgem in počez; zdaj me skrbi, da se bo zabavala ob mojem dojemanju psihološkega realizma 19. stoletja, češ, označeval sem neke banalnosti, izpustil pa ključne stvari. Zvočna knjiga bi bila primerna rešitev tovrstne zadrege, posojaš jo brez bojazni pred samorazkritjem. A kaj, ko ne prenesem zvočnih knjig. Resno, ljudje poslušajo romane? To ni moja skodelica čaja. Še manj podkasti, čeprav v njih rad nastopam. Predolgi so. Sem človek branja, ne poslušanja. V dolgi formi lahko poslušam samo filmske režiserje, kako pripovedujejo o svojih nerealiziranih projektih in norih zgodbah. Posnetek Fritza Langa, ki je Williamu Friedkinu pripovedoval o tem, kako je prišel na sestanek z Goebbelsom, lahko poslušam neprestano. Vsebuje strast, intrigo in neverjeten suspenz. Goebbels mu je ponujal položaj vodje nacistične filmske produkcije, Lang pa si je izprosil dan za premislek ... da bi še isti večer z vlakom pobegnil v Francijo. Ker s seboj ni imel ne denarja ne dokumentov, je na meji v smrtnem strahu poslušal nacistee, kako natančno pregledujejo vsak kupee. Njegovega so izpustili. In do konca življenja si je razbijal glavo, zakaj mu je Goebbels, ki ga Langove judovske korenine niso motile (»Gospod Lang, mi odločamo o tem, kdo je Jud in kdo ni!«), dovolil zapustiti Nemčijo. Ta film bi gledal. Tudi zgodbo bi prebral. Imam že naslov: Beg iz Berlina.

Mnenja avtorjev ne izražajo nujno stališča MOL in uredništva glasila Ljubljana.

Pozdrav iz šolske kuhinje

Kaj ima Šentvid, česar drugje v Ljubljani ne najdemo? Lahko bi omenili cerkev svetega Vida in Šentviški hrib, celo avtocestni predor. A tam, na Prušnikovi ulici 74, je tudi Center kulinarike in turizma KULT316, ki je pred kratkim praznoval šestletnico. Kulinarični vodnik Gault & Millau ga je tudi letos uvrstil med najbolj pop(ularne) lokale v prestolnici. Takole so zapisali: »V KULTU316 kuhajo študentje kulinarike in turizma, kljub mladosti pa je ekipa zelo profesionalna in uigrana.«

MINA MOKAR

Po Centru kulinarike in turizma nas popelje Tomaž Leben, ki že od samega začetka vodi KULT316. »KULT316, ki je del Biotehniškega izobraževalnega centra Ljubljana, študentom in dijakom omogoča pridobivanje praktičnih izkušenj v realnih učnih okoljih. To pomeni, da so naši prostori odprti za javnost – v kavarni lahko popijete kavico, ki vam jo postreže eden od študentov, v restavraciji pa naročite jedi, ki jih pod budnim očesom mentorjev prav tako pripravijo in postrežejo naši študentje.«

O kavarni nekaj zanimivosti naniza Polona Vesel, ki je pred tremi leti postala mentorica študentov. Takole opiše kavarniški utrip: »Tu, podobno kot v kuhinji naše restavracije, študentje opravljajo 14-dnevno prakso.« O tem, koliko izkušenj pridobijo v teh dveh tednih, pa: »Odvisno. Sem pridejo tako študentje, ki se z delom v kavarni prvič srečajo, kot tudi tisti, ki ga že dobro poznajo. Medtem ko prvim predstavimo osnove priprave kave, se lahko s tistimi, ki to že obvladajo, osredotočimo na druge stvari, potrebne za uspešno posamezno kavarne.«

V pritličju je še restavracija s sodobno kuhinjo – zasnovana je tako, da jedi nastajajo pred očmi gostov. Besedo zdaj prevzame chef Blaž Švigelj, ki že od samega začetka potrpežljivo vodi menjavajočo se ekipo mladih kuharjev. Kaj torej lahko pričakuje gost, ki vstopi v to unikatno ljubljansko restavracijo? Chef Blaž Švigelj naredi kratek premor, preden odgovori: »KULT316 je sodobna restavracija z raznoliko ponudbo. Študentje, občasno tudi dijaki gostinske šole, so pri nas pomemben del kuhinje in strežbe. Niso samo

statisti, temveč so usklajena ekipa, ki vam pripravi in postreže kosilo.«

Kosilo chef Švigelj omeni z razlogom, kajti trenutno pripravljajo predvsem ta obrok, občasno, ob posebnih priložnostih, tudi večerje. Pred kratkim so imeli študentje priložnost in čast delati s chefom Jorgom Zupanom iz restavracije Atelje z eno Michelinovo zvezdico, v preteklosti pa sta tukaj gostovala tudi Luka Košir iz restavracije Grič z eno Michelinovo zvezdico in Primož Dolničar, skorajda sosed tu, v Šentvidu, in edini Slovenec s kuharsko oddajo na televizijskem kanalu 24Kitchen.

O tem, kako še je KULT316 vpet v lokalno okolje, chef Švigelj najprej pove, da z velikim veseljem sodelujejo na Šentviških dnevih, in doda: »Velik del zelenjave kupujemo na kmetiji Dovč v Savljah. Med slovenskimi sestavinami lahko omenim še izdelke s sirarskih kmetij Pustotnik in Orešnik, ponosni pa smo tudi na pestro ponudbo slovenskih vin.« Ko smo že pri vinih – z vodjo strežbe, Eminom Tignjem, študentje tu spoznavajo tudi, katera vina kar najlepše dopolnijo posamezne jedi.

Restavracija in kavarna pa nista vse, kar najdemo v Centru kulinarike in turizma. Tu študentje, ki jih vodijo mentorji, skrbijo še za hotelsko sobo in turistično agencijo, medtem ko eno od kletnih sobic zaseda mala pivovarna. V njej študentje pod taktirko pivovarja Jake Miheliča redno varijo vsem znano pijačo.

Saj res: beseda KULT pomeni preplet kulinarike in turizma, a zakaj je zraven še 316? Ta številka označuje tesno vpetost v okolico, kajti to je nadmorska višina Šentvida.

Vsaka rastlina ima svojo zgodbo

Ste vedeli, da imamo v Ljubljani poleg zavetišča za zapuščene živali tudi zavetišče za zavržene rastline? V njem svoj dom najdejo fikusi, taščini jeziki, filodendroni, dracene in druge sobne rastline, ki jih lastniki ne želijo več, kdo drug pa bi si z njimi z veseljem okrasil dom. Pozorni posvojitelji dobrega srca so tu vedno dobrodošli.

JEDRT JEŽ FURLAN

Zavetišče za zavržene rastline, ki v Ljubljani deluje od leta 2015, sta njegovi ustanoviteljici, slikarki in prijateljici Anamari Hrup in Eva Jera Hanžek, že nekajkrat preselili. Od novembra letos ju — z več kot sto rastlinami — najdete v Šiški, na Trgu prekomorskih brigad 1. Večje rastline bodo letos prezimile v garaži pri Anamari, nekaj pa jih bo ostalo na prejšnji lokaciji v podhodu Ajdovščina, ki zaradi mraza in pomanjkanja naravne svetlobe ni bila ravno najboljša. »Pozi- mi imava kar nekaj improviziranih prostorov,«

pravita. Od nekdanj je premalo prostora za vse rastline, zato sta v preteklosti sodelovali tudi z ljubljanskim Botaničnim vrtom. Sledila je rešitev s premičnim rastlinjakom iz recikliranih materialov, ki pa se med zimo ni obnesla. Od lanskega novembra sta s svojimi rastlinami prisotni tudi v ustvarjalnem laboratoriju Krater, ki domuje v opuščeni gradbeni jami za Bežigradom.

Če ste mislili, da hodita po mestu ter iščete odvržene in zanemarjene rastline, s katerimi polnita zavetišče, imate samo malo prav. »Saj se

ne bomo spet pogovarjali o tistem razvpitem žajblju, ki je zapuščen ležal na nabrežju Ljubljance in začel to zgodbo,« se nasmihata ob vprašanju, kako sta začeli. Pobudnica projekta je bila Anamari, ki je rasla z rastlinami in celo opravila šolanje za cvetličarko. Pri tem delu je opazila tudi manj romantične plati posla z rastlinami, ki ga poganja potrošništvo. Eva se je projektu pridružila, ker se ji je zdel odbit.

Rastline jima nosijo ljudje, ki se selijo in zanje nimajo več prostora. Dobita jih tudi ob smrti lastnikov in ob ločitvah. Ob posvojitvah novi skrbniki rastlin glede na njihovo velikost plačajo prispevek za oskrbo in posvojnino, s katerim pokrijeta skromne materialne stroške zavetišča. Posvojitelji podpišejo tudi pogodbo, s katero se zavežejo, da bodo za rastline lepo skrbeli. Izbirajo lahko med dvema vrstama pogodbe — ena je natisnjena že vnaprej, na drugo pa imajo posvojitelji možnost narisati svoje nove rastline. To možnost jim Anamari in Eva ponujata zato, da bi posvojitelji rastline videli kot živa bitja, s katerimi si delimo prostor in čas.

Od nekdanj pa rože prepletata tudi z risanjem. Za vsako rastlino si zapišeta pesem ali zgodbo in jo dopolnita z ilustracijami. Tudi risanje pogodb

posvojitelje spodbuja k umetniškemu izražanju. Grafike in umetniška dela, ki jih ustvarjata, so zato na voljo tudi v zavetišču, z nakupom pa pripomorete k njegovemu delovanju. Nekaj časa sta celo sodelovali z Mednarodnim grafičnim likovnim centrom, kjer je gostovalo tudi njuno zatočišče. Svojo prvo razstavo in zeleno točko, kot pravita začasnim podružnicam, kjer lahko oddate ali posvojite rastline, sta imeli v ljubljanskem lokalu Pritličje. Na »divjih sprehodih« po mestu sta udeležencem predstavljali samonikle rastline ter opozarjali na njihovo uporabnost in zdravilne lastnosti. Izdali sta tudi dve knjižici pesmi, zgodb in risb o rastlinah. »Delava na pogon prekarnege dela in entuziazma, kar seveda ni v redu, vendar s tem omogočava delovanje Društva zavetišče za zapuščene rastline. Verjameva, da se s sodelovanjem v projektu, plačilom posvojin in nakupom umetniških del tudi posvojitelji in obiskovalci vse bolj zavedajo njegovega pomena ter razumejo, da s tem pripomorejo k njegovi trajnosti in dostopnosti.«

Tu in tam k njima zaidejo tudi rastline, ki so zanj nove. Lani sta dobili jerihonsko rožo, ki je videti kot posušena vejica. Brez vode lahko zdrži tudi 40 let. Toda če jo namakate, ozeleni. Trendovskih, eksotičnih rastlin sicer ne iščeta, se pa tudi kdaj znajdejo v zavetišču. »Paradoksalno, kajneda, da so ljudje za monstero variegato, ki ima nekaj malega belo-zelenih lističev, v trgovini pripravljeni plačati tudi 165 evrov, v zavetišču pa se zanj zelo radi pogajajo. Češ, saj ne bo drago.« Med našim pogovorom je nekdo pri njima iskal dvometrsko palmo, ki v trgovini stane tudi do 300 evrov. Opozarjata, da moramo biti pri nakupu eksotičnih rastlin iz oddaljenih krajev, pa tudi

rezanega cvetja v trgovini, previdni. »Preden jih kupite, se pozanimajte, ali s tem ne podpirate kršenja delavskih pravic po svetu in ali ta nakup ne pomeni tudi kakšnega neplačanega okoljskega davka,« svetujeta. K njima prihajajo tako starejši kot tudi zelo mladi ljudje. Slednji morda zato, ker so sobne rastline v zadnjih letih zelo popularne. »Instagram hajp,« pravi Eva temu nenavadnemu navalu zanimanja. Rože praviloma oddajajo starejši ljudje, posvojijo pa jih mlajši. Povečanje zanimanja sta opazili tudi med epidemijo. »Morda zato, ker je bilo več časa, več smo bili doma in se tako izvili divjemu tempu kapitalizma. Poleg tega so lahko pri rasti rastlin rezultati hitro vidni, kar je prav gotovo dobro vplivalo na ljudi.«

Pomagali sta pri posvojitvi brez v Savskem naselju. Stanovalci so se namreč pritoževali zaradi alergij, zato so vsem poiskali nov dom. Brezam, seveda. Lani sta tako reševali tudi smreke. Ob ločitvi nekega para je skupno darilo oljka z lepo pentljo vred uvela pristala pri njima. V okviru projekta umetniške rezidence v hiši Alojza Kocjančiča v Kubežu na Primorskem sta jo odnesli v njeno naravno okolje, kjer je zažarela in celo prvič zacvetela.

Problem, ki ga opažata pri ljudeh, je, da hočejo vsi natančna navodila, kako skrbeti za rastline. Tako zlahka to ne gre, pravita. Če rastlinam privoščimo dobro življenje, jim moramo zagotoviti veliko miru in jih pozorno opazovati. Z roko v zemlji najhitreje preverite, ali je suha ali vlažna. Svetujeta, da rastline tudi opazujemo. »Rastline so praviloma konservativne, ne marajo, da jih kar naprej premikamo.« Toda ob opazovanju lahko

① Rastline, ki jih sprejmeta v zavetišče, morajo biti zdrave in brez škodljivcev. Pomembno je tudi, da je zanje dovolj prostora.

② Nekaterim rastlinam prija pogovor. Fikusi benjamini se radi pomenkujejo o zunanji politiki, monstere obožujejo govorice z mestnih ulic, dracen pa ne boste mogli zaustaviti pri pogovorih o knjigah.

③ Vsaka rastlina v zavetišču dobi svojo zgodbo, ki jo skrbnici zavetišča dopolnjujeta z ilustracijami in dnevniškimi zapisi.

vidite, ali jim prostor, ki ste jim ga namenili, dene dobro ali ne. Ni čudežnih in za večino rastlin sprejemljivih receptov. »Rastline nas učijo, kako se umiriti in upočasniti. Komunicirajo na svoj način, ob njih se lahko kalimo v čuječnosti.« Dodajata, da si je treba o rastlinah tudi kaj prebrati. Anamari je nekoč dobila pilejo in jo postavila meter in pol od okna. Rastlina je izgledala slabo, ko jo je premaknila bližje k oknu, pa je zaživila. Čemur sama pravi naključje. Nemara pa se je to zgodilo tudi zato, ker je rastlino opazovala in jo uslišala.

Najpogostejša napaka, ki jo dela večina gojiteljev sobnih rastlin, je pretirano zalivanje. »Preveč tovrstne ljubezni rastlinam škodi.« Velja pa tudi pravilo, da od oktobra do pomladi rože povečini potrebujejo manj vode. V zimskem času moramo biti tudi pozorni, kam jih postavimo. Večini dobro dene hodnik s temperaturo 15 stopinj Celzija.

V vseh letih delovanja zavetišča so ju ljudje praviloma prijetno presenečali. Na začetku sta se bali zasmehovanja in neprijetnih opazk. Pa ni bilo nič takega. Z leti se je nabralo veliko lepih zgodb, risb in odnosov. Vseskozi se samoizobražujeta, zato vam kot laični botaničarki lahko tudi svetujeta, če pa ne poznata odgovorov, vas bosta povezali s tistimi, ki vedo več. Skozi vse njuno delovanje veje ne samo ljubezen, temveč etičnost sobivanja.

Delovanje Društva zavetišče za zavržene rastline ter pesmi, zgodbe in ilustracije o njihovih varovankah lahko spremljate na Facebookovi strani abandoned.plants in profilu na Instagramu abandoned_plants.

BAJER

Na območju nekdanje opekarne v Črnučah so leta 2010 naredili umetni bajer. Sprva ni zaživel, kot so si želeli, zato je leta 2018 MOL v sodelovanju s KD Prostorož bajer z okolico temeljito preuredila. Okrog njega so speljali sprehajalno stezo, postavili leseno ploščad in zasadili drevesa, ki so zdaj že dovolj velika, da med poletnim posedanjem na klopih dajejo prijetno senco. Učna pot z interaktivnimi elementi v okolici bajerja spodbuja tudi opazovanje, učenje, ustvarjanje in telovadbo na zunanjih fitnes napravah.

LUDUS BEACH PARK

V športnem parku Ludus lahko poleti in pozimi igrate odbojko na mivki, saj so poleg zunanjih na voljo tudi tri pokrita dvoranska igrišča s čisto pravo mivko. Poleg zunanjih in pokritih teniških igrišč pa so od letošnjega poletja na območju športnega parka Ludus urejena tudi prva slovenska igrišča za igro padel. To je zelo priljubljena mešanica skvoša in tenisa, ki se v zadnjih letih bliskovito širi po svetu. Po rekreaciji pa si lahko odpočijete ob hladnih napitkih in okusnih prigrizkih v prijetni kavarni z zunanjo teraso.

RAŠICA

Do Vrha Staneta Kosca, kjer stoji 17-metrski razgledni stolp, vodi res veliko poti. Med domačini je najbolj priljubljena tista, ki se začne v samem središču Črnuč in vodi skozi Sračjo dolino. Na spodnjem delu gre mimo ograde za divjad, kjer lahko opazujete prikupne srne in jelenčke, potem nadaljujete skozi vas Rašica, do vrha pa se v eni uri povzpnete po dobro markirani, slikoviti in barviti poti, ki je primerna za rekreativce vseh starosti.

Raj za rekreativce in ljubitelje krofov

Prečkali smo savski most in se odpravili v nekdanje zaspano naselje, ki ga je z raznolikimi dejavnostmi obudila živahna lokalna skupnost. Rekreativci so tu našli svoj pohodniški, nogometni, teniški in odbojgarski raj, če vam je bližje dolce vito, pa se z nami postavite v vrsto za slastne krofe.

AJDA BORAK

Na severnem delu mesta, stisnjene med Rašico in mogočno Savo, ležijo Črnuče. Nekdanje gruščasta vas se je razvila v urbano predmestje, ki pa ne skriva svojih vaških korenin. Nedaleč od današnjega mostu čez reko je že v rimskem času stala poštna postojanka z lesenim mostom, ki je bil del prometne povezave med Emono in Celeio. V 19. stoletju so bile Črnuče pomembno furmansko naselje na poti med Ljubljano ter severnimi in južnimi deli avstrijske monarhije. Zato sta se tu razvili kovaštvo in gostilničarstvo, kasneje pa tudi industrija, ki je vzcvetela po drugi svetovni vojni.

Še pred nekaj leti bi vprašanje, kaj lahko počnemo v Črnučah, povzročilo manjšo zadrego, danes pa so po besedah članice lokalne skupnosti Maje Dežman Sterle »popoln spoj urbanega in vaškega«. »Ko stopim iz svojega bloka, me do gozda, kjer prav vsakič srečam srno in vervece, loči le minuta hoje v eno smer, v nasprotni smeri pa imam enako blizu najmodernejšo športno objekte in športne otoke, vmes pa stoji vsa druga potrebna infrastruktura – pošta, banka, zdravstveni dom, gasilci, več enot vrtca, popolnoma prenovljena Osnovna šola Maksa Pečarja, pa športna in kulturna društva, taborniki, postaja Bicikelj ...«

Prebivalci so v Črnučah zelo povezani, lokalna skupnost živi v pravem pomenu besede. Vsako leto priredijo Dan sosedov, zadnji vikend v avgustu pa se družijo na gasilski veselici, ki je, kot pravi Maja, dogodek leta. Pred leti so organizirali Črnuške igre, na katerih so se preizkušali v različnih športih, sami so prebarvali 160 kvadratnih metrov stare in neugledne ograje mostu čez Črnušnico, v okviru Dneva za spremembe pa organizirali otroški lov za zakladi, ki so bili skriti po vseh

Črnučah. S številnimi pobudami krepijo tudi medgeneracijsko povezanost – otroci iz vrtcev obiskujejo in obdarujejo starostnike v domu upokojencev in jim s tem polejšajo praznike.

Za lokalni kulturni program skrbi Mladinski center Mladi zmaji Črnuče, ki izvaja tudi zelo uspešen program Basement, v katerem lahko mladi pridobijo izkušnje na področjih organizacije dogodkov, promocije, ozvočevanja, grafičnega oblikovanja in glasbene produkcije. Ekipe Basementa organizira tudi razstave, delavnice, koncerte različnih glasbenih zvrsti in druge aktivnosti.

Črnuče so za ljubitelje športa pravi raj. Zaščitni znak četrtne skupnosti je vsekakor nogomet, razlaga Maja. Nogometni klub Črnuče naravnost blesti. Na nogometnem igrišču na vstopu v naselje je prav vsak dan, ne glede na vremenske razmere ali letni čas, polno mladih in manj mladih. Poleg nogometa se ponašajo tudi s klubom borilnih veščin T'N'T, ki je vzgojil največ zmagovalcev v kategoriji MMA, in Beach Parkom Ludus, kjer imajo edina slovenska igrišča za padel (mešanica tenisa in skvoša). Domačini in obiskovalci se radi povzpnejo na Rašiški hrib, ki vsakič znova navduši s svojim razglednim stolpom in odlično gostilno. Zelo priljubljene točke so tudi Črnuški bajer ter lepo urejena sprehajališče in plaža ob Savi.

Najlepši spomini pa se seveda pišejo ob hrani. Gostilna Rogovilec na Dunajski cesti 370 je s svojo tradicionalno slovensko kuhinjo prava črnuška ikona. Po hrustljavih picah s slastnimi dodatki slovi picerija Tia's Pizza na Cesti 24. junija 25. Še obvezen postanek v slaščičarni Rašica na Dunajski cesti 380, kjer se splača počakati v vrsti za sočen ugriz v najboljši krof daleč naokrog, pa je naš izlet v Črnuče popoln.

V boju za pravice vseh

Jana Stardelova že polovico svojega življenja živi v Ljubljani. Je borka za pravice žensk, tista, ki ustvarja prostor, kjer je vsak glas slišan enako dobro. Pravi, da feminizem ni zgolj modna muha in da mora boj za pravice žensk vedno ostati živ – kar se nam danes zdi samoumevno, dostopno, lahko čez noč izgine.

AJDA BORAK

Že skoraj polovico svojega življenja živite v Ljubljani, pa vendar ohranjate z rojstnim Skopjem močno povezavo.

Res je. V Skopju smo pred desetletjem z dve-ma prijateljicama – etnologinjo in antropologinjo Jano Kocevsko ter igralko Kristino Lelovac – ustanovile nevladno organizacijo Tiiii! Inc. z željo po priključitvi aktivizmu za pravice žensk. Naše večletno delovanje je pripeljalo tudi do festivala z imenom Prvo pa žensko, ki v nasprotju z drugimi tovrstnimi festivali v balkanski regiji s svojim atraktivnim, inkluzivnim in širokim umetniškim, glasbenim in izobraževalnim programom privabi zelo uravnoteženo publiko – moške in ženske, ljudi vseh spolnih usmerjenosti, različnih starosti ... Nedavno smo končale tudi evropski projekt Women on Women, v sklopu katerega smo ustvarile vodnike, ki obujajo zgodbe zgodovinsko pomembnih žensk v posameznih državah. Pri tem projektu smo sodelovale tudi s tukajšnjo organizacijo Mesto žensk, pa zagrebško Vox femini in dublinsko Outlandish Theatre Platform. Takšni projekti so zelo pomembni, saj je zgodovina izrazito moška, ženske so bile v zgodovinskih trenutkih vedno anonimne akterke.

Pa se vi tukaj kot ženska počutite drugače kot v Severni Makedoniji?

Čudim se, da ima tukaj feminizem tako negativno konotacijo. Dejstvo je, da je v Severni

Makedoniji tradicionalen način življenja bistveno bolj razširjen in da ljudje, predvsem v ruralnih delih, še vedno živijo v skladu s tradicionalnimi vrednotami. Imam pa občutek, da se tukaj kar malce preveč glasno govori o enakosti moških in žensk. Res je, da se v smislu reprezentativnosti vsi zdimo enakopravni. Vsakdanje življenje pa dokazuje, da še zdaleč ni tako. Dokler bodo moški pisali zakone o pravicah ženskih teles, smo daleč od enakopravnosti. Nedavno so želeli tudi v Severni Makedoniji, podobno kot se je to zgodilo na Poljskem, zaostriiti pogoje za splav. Takrat smo se v organizaciji Tiiii! Inc. povezale še s približno desetimi drugimi organizacijami in skupaj smo ozaveščali o posledicah takšnega zakona.

Ženske so že dosegle veliko, veliko se govori o ženskih temah, vendar pa moramo narediti prostor tudi za debate o vlogi moških. To radi pozabimo.

V Ljubljano ste pred 17 leti prišli študirat kulture. Kakšna je bila vaša migrantska izkušnja? Kot vsaka migrantka sem bila tudi jaz sprva zelo osamljena. Zato sem ohranjala močne stike s svojim domačim okoljem in prijatelji. Pogosto sem hodila domov in vsakič sem morala prinesiti kranjske klobase za dedka. *(smeje)* Z leti sem tukaj imela vse večjo mrežo dobrih prijateljev in moji obiski doma so postajali vse bolj redki.

»MAJHNOST IN MIRNOST LJUBLJANE MI GREŠTA NA ŽIVCE, VENDAR PA RAVNO TO NAJBOLJ CENIM, KO SE VRNEM IZ KAOTIČNEGA SKOPJA.«

Je pa zanimivo živeti v mestu, kjer ti gre toliko stvari na živce in imaš hkrati toliko stvari rad. Majhnost in mirnost tega mesta mi gresta na živce, vendar pa ravno to najbolj cenim, ko se vrnem iz kaotičnega Skopja. Osebnostno me je seveda definirala balkanska regija, tukajšnja sterilnost in zadržanost me včasih motita. Pritrdila bom stereotip, ja, prijateljstva se tukaj tkejo počasi, sprva z nezaupljivostjo, ko pa se ta stopnja preseže, se zgradijo trdni, zanesljivi, dolgotrajni odnosi.

In vaši načrti za prihodnost?

Ravno v tem mesecu ustanovljamo zavod – Inštitut Alt – še z dvema prijateljema, ki nas povezuje migrantska izkušnja. Radi bi organizirali kulturni program in ponudili prostor, ki bi bil nad vsemi razlikovanji – prostor za vse, ne glede na subkulturo, versko ali raso pripadnost, spolno usmerjenost ... Prvi dogodek se bo odvil že v novembru. Potem pa bodo sledili še mnogi.

Pri disk golfu se vsi zabavajo

Na travniku tik ob Hipodromu Stožice so sprehajalci opazili nenavadne kovinske strukture, ki spominjajo na pomanjšane koše za košarko. No, z njo razen podobnosti nimajo nič skupnega. To so namreč košare za disk golf, šport, ki je izredno priljubljen v ZDA in na Finskem, pri nas pa ima trenutno malo igralcev.

MIHA ŠTAMCAR

A

leksander Savnik iz Disk golf kluba nam v nekaj stavkih predstavil ta nenavaden šport na prostem, ki se zelo hitro širi po vsem svetu: »Princip igre izhaja iz golfa, le da namesto palic in žogice uporabljamo diske, ki bi jim lahko rekli tudi frizbiji. Cilj igre je, da s čim manj meti disk vržemo od začetne točke, ki ji rečemo izmetna cona, do končne točke, ki je v našem primeru kovinski koš z verigami. S tem progo zaključimo in nadaljujemo na naslednji. Pri igri uporabljamo različne diske, ki letijo na različne načine, vendar je za začetek dovolj, če imamo samo enega ali dva. Za lažje razumevanje igre od marca do oktobra pripravljamo brezplačne predstavitve disk golfa.«

Disk golf je najbolj razvit v ZDA, kjer so ga sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja tudi začeli igrati. Kot športna disciplina pa uradno obstaja od leta 1976. V Evropi je najbolj priljubljen na Finskem, kjer imajo kar 136 igrišč na milijon prebivalcev (615 vseh skupaj), kar je največ na svetu. V Sloveniji disk golf igramo od leta 2012, ko smo dobili prvo igrišče na Kopah, isto leto pa še igrišče na Lisci. Ljubljana je svojega dobila leta 2014 v Stožicah. Glavni pobudnik zanj je bil Franc Zalar, investitor pa MOL.

»V Ljubljani je veliko zelenih površin, kjer bi se dalo napraviti nova igrišča. Ker ne zahtevajo velikih posegov v naravo, je to ugodno tudi za investitorje. Dovolj so le kovinski koši, urejena izmetna cona in nekaj nujnih dodatkov, pa je igrišče tu. Na igrišču z devetimi progami je lahko hkrati tudi do 45 igralcev, če je prog 18, pa 90,« svoje želje po novih igriščih v Ljubljani argumentira Savnik.

Stožensko igrišče ima devet košev, vendar ima od letošnjega poletja 18 prog, saj se zdaj na vsak koš meče z dveh različnih pozicij. Odprtje so junija proslavili s prvim mednarodnim turnirjem Ljubljana open.

»Igrišča se med seboj razlikujejo po številu košev oziroma prog. Lahko jih je šest, kolikor jih je bilo v Stožicah leta 2014, lahko devet, 12 ali 18. To je prva razlika. Druga je v težavnosti igrišč, ki so lahko krajša ali daljša, bolj odprta ali pa na gozdnem območju, razlika je tudi v dolžini prog. Če na igrišču z 18 progami disk golf igrate približno dve uri, boste v tem času naredili do 100 metov diska in 10.000 korakov ter se približno stokrat pripognili.«

Če k temu dodamo, da so igralci ves čas v naravi, je to še razlog več za obisk igrišča v Stožicah. »Nikogar ne poznam, ki bi pri metanju frizbija jokalo, ker se vsi zabavajo. Enako velja za disk golf. Z naših predstavitev še nihče ni odšel slabe volje. Vsak zna metati frizbi, zato tudi pri disk golfu ni omejitev. Igrajo ga lahko družine z majhnimi otroki, posamezniki in tudi starejši. Skratka, za igro potrebujemo le disk, oblečeni pa smo tako, kot bi šli na sprehod v naravo,« nam Savnik našteje razloge za priljubljenost disk golfa.

Disk golf je lahko rekreativen ali tekmovalec šport. V Sloveniji je bilo že sedem državnih prvenstev, zadnje je bilo letos v Rakičanu, že drugič zaporedoma pa je bil državni prvak Svit Savnik iz Disk golf kluba Ljubljana. »Imamo tudi drugo- in tretjevrščeno v ženski konkurenci, Zoyo Martini in Barbaro Poljšak. V kategoriji nad 40 let sva bila s Tilnom Poljšakom druga oziroma tretja, Matevž Cedilnik pa je postal mladinski državni prvak. V vseh kategorijah smo pri vrhu, kar dokazuje, da v klubu delamo dobro. Predvsem pa me veseli, da postajamo skupnost, ki živi za disk golf, se ob njem družijo in znanje razdajajo vsakomur, ki ga pride k nam iskat,« povabi Aleksander Savnik.

Ta mesec na spletni strani Disk golf kluba Ljubljana **dgkl.si** poteka akcija zbiranja sredstev za nakup diskov, ki jih bodo podelili otrokom druge in tretje triade ljubljanskih osnovnih šol. S tem želijo čim več otrok spodbuditi k igranju tega zanimivega športa.

Dvigovanje uteži tudi ob treh zjutraj

MIHA ŠTAMCAR

Na prvih olimpijskih igrah moderne dobe, leta 1896 v Atenah, so udeleženci tekmovali v devetih športih: atletiki, rokoborbi, gimnastiki, sabljanju, strelstvu, plavanju, kolesarstvu, tenisu in dvigovanju uteži. Kljub bogati tradiciji dvigovanje uteži v Sloveniji nikoli ni prav zaživel, čeprav je bila Ljubljana leta 1982 celo prizorišče svetovnega prvenstva. Njegovo priljubljenost in prepoznavnost se trudi povečati Martin Janžekovič, edini trener v Sloveniji, ki olimpijsko dviganje uteži trenira po učinkoviti kitajski metodi.

Nekdanji igralec in-line hokeja se je v uteži zaljubil pri 26 letih po hudi poškodbi desnega gležnja. V kitajskem mestu Jingtang se je tri leta uril za trenerja in se v Ljubljano vrnil poln znanja, ki ga z veseljem razdaja novim dvigovalcem uteži. Ker ima vsaka kitajska telovadnica tudi svojo mizo za kung fu čaj, jo ima seveda tudi v svojem športnem centru Panda na Kolarjevi ulici 47.

»Ko sem januarja odpiral ta športni center, se mi je zdelo, da mora to biti del opreme,« je ob okusnemčaju pogovor začel Janžekovič in potem hitro naštel prednosti ukvarjanja z dviganjem uteži. »Prepričan sem, da je dviganje uteži temelj vsakega športa, poleg tega pa je tudi eden najbolj varnih športov na rekreativni ravni. Z dviganjem uteži ne boste pridobili le fizične moči, temveč tudi hitrost, odziv in gibljivost. Nič zato, če menite, da gibljivosti nimate, dobili jo boste pri nas. Vrhunski dvigovalci so vsi sposobni narediti žensko špago. Ker je dvigovanje uteži tehnično zahteven šport, pa perja disciplino in potrpežljivost.«

Dvigovanje uteži je primerno za otroke vseh starosti in za odrasle. »Ne vem, od kod prepričanje, da bi dvigovanje uteži lahko otrokom škodovalo. Pri nas praktično ni resnih poškodb. Je pa trening z utežmi zelo dobrodošel tudi za odrasle do 40. leta, po 40. letu pa je tako rekoč obvezen, saj zavira sarkopenijo in osteoporozo.«

V športnem centru Panda torej trenirajo dvigovanje uteži po kitajski metodi, lahko pa dobite tudi osebnega trenerja, ki vam bo pomagal izgubiti odvečne kilograme, izboljšati kondicijo ali pridobiti mišično maso. Odprt je praktično vse dni v tednu, tudi ko ni rednih terminov. Kdor želi trenirati, se lahko oglasi kadarkoli. Tudi ob dveh, treh zjutraj, le pospraviti je treba za sabo. Dobrodošel je vsakdo, s seboj naj prinese le dobro voljo, vse drugo je v telovadnici.

»Želel bi si k dvigovanju uteži spodbuditi čim več najstnikov, da bi se lahko posvetil samo temu. S tem namenom sem se šel usposabljal na Kitajsko. Verjamem, da bi že leta 2028 Slovenija lahko imela svojega predstavnika na olimpijskih igrah,« nam je ob koncu zaupal Janžekovič.

Dodatne informacije o dvigovanju uteži in športnem centru Panda lahko dobite na spletni strani sc-panda.si.

KER JE
DVIGOVANJE
UTEŽI TEHNIČNO
ZAHTEVEN
ŠPORT, TERJA
DISCIPLINO IN
POTRPEŽLJIVOST.

Cvetje pove več

V opuščenem tobačnem kiosku na avtobusnem postajališču pri tržnici Moste se je pred 50 leti odprla majhna prodajalna cvetja, ki je z leti zrastle v eno najprepoznavnejših in najuglednejših cvetličarn v mestu. Dragotina in Janez Seliškar že vse od ustanovitve Cvetja Eli bogatita življenja Ljubljancev in Ljubljank z inovativnimi šopki in raznolikimi cvetličnimi aranžmaji za vse priložnosti.

BERNARDA RUSJAN

Enajst kvadratnih metrov, brez vode, telefona in klimatske naprave – takšen je bil začetek Cvetličarne Eli, ki je leta 1971 v Mostah znamenitemu Mächtigovemu kiosku vdihnila novo življenje. Pot, za katero sta se odločila ustanovitelja, je bila v začetku vse prej kot s cvetjem posuta. Občina ju je namreč še pred odprtjem opozorila, da na tej lokaciji ne bo kruha. »Če ne bo, bomo nehali. Če bo, bomo živeli,« so bile preudarne besede gospe Seliškarjeve, ki so dale zagon novemu podjetju

– z vztrajnim delom in prvimi uspehi sta si zagotovila obstoj in razširila prostor, obiskovalci pa so ju prekrstili v gospoda in gospo Eli. Potem pa je sledil bliskovit razvoj njune cvetličarske dejavnosti.

Oblikovalca lepote s cvetjem sta si od nekdaj prizadevala, da bi ljudem dala nekaj novega in jim prenesla sporočilo rož. Razložita, da v preteklosti ni bilo na voljo toliko različnih vrst rož kot danes in da se je bilo treba tudi pri nekoč priljubljenem nageljni malce potruditi za inovativne aranžmaje. Tako sta ideje za ustvarjalnost iskala praktično po vsem svetu. Udeleževala sta se številnih razstav in tekmovanj, na katerih sta tudi velikokrat zmagala, ter sodelovala z naročniki, za katere sta okraševala velike dvorane za koncerte, proslave in prireditve ob obisku državnikov. Gospod Seliškar namigne, da sta tako tudi pridobila stike z novimi dobavitelji, ki so razširili njuno cvetlično ponudbo, povečala krog strank in usvojila ogromno znanja, ki sta ga z veseljem prenašala na svoje vajence.

Prav vajenci – zdaj pomočniki, nekateri tudi mojstri – so pomemben del sedemčlanske ekipe Eli. Pridne roke ne sodelujejo samo pri ustvarjanju šopkov, ampak tudi pri predpripravi rož – ko je trgovina že zaprta za obiskovalce, je cvetje treba očistiti, spodrezati in postaviti v vaze. Poleg tega tudi svetujejo in pomagajo strankam. »Vešči so retorike in preudarni, da lahko dobro prepoznajo željo kupcev,« poudari gospa Seliškarjeva. Tako v cvetličarni velja napisano pravilo, da je treba

vsako stranko spoštovati in ji natančno prisluhniti. Le tako bo iz trgovine odšla dobre volje – tudi če je vanjo vstopila slabše razpoložena.

V 50 letih delovanja jih je obiskalo že mnogo ljudi. Veliko se jih vrača, nekateri pa rože naročijo tudi v spletni trgovini. V cvetličarni lahko srečamo očete z otroki, ki nakupujejo cvetje za mame, može, ki nakupujejo za ženo, in ženske, ki želijo podariti cvet drugi ženski. »A tudi moškemu lahko podarimo šopek, in ne le steklenice. S tem ni nič narobe,« se pošali gospod Seliškar. Gospa pa pojasni, da je pri obdarovanju s šopkom bolj kot darilo pomemben pravi trenutek, saj je cvetje že samo po sebi močno sporočilo.

To sporočilo rož prenašata že pet desetletij, se skupaj spominjata na koncu, kar pa ne bi bilo možno brez vseh ljubiteljev rož, marljivih zaposlenih ter vseh, ki so ju pri delu podpirali in vztrajali z njima na cvetlični poti, za kar sta jim neizmerno hvaležna.

CVETJE ELI

LPP 2, 9, 11, 20, 25 — postajališče Tržnica Moste

BICIKELJ — Zaloška cesta 54

Znameniti ljubljanski brki

JANEZ STANOVNIK

IVAN HRIBAR

JOŽE PLEČNIK

IVAN CANKAR

MAGNIFICO

JANKO ROPRET

Dragi fantje, spoštovani gospodje!

Novembra občudujemo vaše čudovite brke, s katerimi se pridružujete movembru, gibanju, ki ves mesec opozarja na moško zdravje – predvsem na odkrivanje raka prostate in mod, pa tudi na vaše duševno zdravje. A brki niso dovolj. Kadar se vam zdi, da vas telo ne uboga več, ali pa vam iskrica v očeh ugasne, poiščite pomoč. Nič pogumnega ni v pometanju težav pod preprogo, pogumno se je z njimi spopasti pravočasno, preden nas prerastejo in postanejo neobvladljive. Zato bodite pozorni na spremembe v svojem počutju in se o njih posvetujte s svojim zdravnikom. Če se boste tudi vi ta mesec odpovedali britju, pa naj vam bodo v spodbudo in navdih brki znanih Ljubljancev.

Neprecenljive življenjske izkušnje

Zavod za oskrbo na domu Ljubljana je javni zavod v sestavi MOL. Njegova osnovna dejavnost je organiziranje in izvajanje pomoči na domu starejšim, bolnim in invalidnim meščankam in meščanom. Delo obsega pomoč pri osnovnih dnevnih opravilih, gospodinjsko pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov uporabnikov, ki živijo na domu. Socialno oskrbovalko Majo Palatin smo prosili, da nam oriše svoje delo in občutke ob tem.

MAJA PALATIN

Delo s starostniki mi prinaša neprecenljive življenjske izkušnje. Nemalokrat pomislim, kako obogateno je moje življenje, odkar opravljam poklic socialne oskrbovalke, pa čeprav je kdaj naporno. Velikokrat niti ne bi pomislili, v kakšnih malenkostih se skrivajo tisti drobni, razvedrilni trenutki. Rada poslušam zgodbe uporabnikov, ki jih oskrbujem. Pripovedujejo mi, kako so živeli v vojnih časih, v časih velikega pomanjkanja, kaj so počeli v življenju, kako so spoznali partnerja, kako in kje so se poročili in v kakšnih razmerah so živeli. Z veseljem opazujem, kako dojemajo in sprejemajo starost, saj smo tja navsezadnje vsi namenjeni.

Kot socialna oskrbovalka sem jim v oporo, jim pomagam pri zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb in hkrati vsaj za nekaj trenutkov razbremenim svojce. Kjer svojcev ni, pa sem jim skorajda edini vir družbe – in dobro vemo, da vsi potrebujemo družbo.

Zgodijo se trenutki, ki me resnično prevzamejo, tako da se vprašam, kdo komu pomaga. Ne glede na to, da sem jaz prišla k njim, velikokrat dobim občutek, da so oni tisti, ki bi radi poskrbeli zame, čutim vzajemnost.

Spomnim se gospe, ki sem ji enkrat omenila, da bi se rada naučila kvačkati, saj sem kot deklica to že počela pri svoji babici. Gospa je takoj vzela knjigo v roke in mi začela razlagati o kvačkanju. Naslednji dan je imela ob mojem obisku že pripravljene kvačke, volno in vzorec, ki se ga

bova učili. Pri učenju kvačkanja je vztrajala in jaz sem z veseljem sodelovala.

Nekemu gospodu sem omenila, da iščem in kupujem avtomobil, in ob naslednjem obisku je že imel pripravljene avtorevije, številke avtohiš in bil celo pripravljen, da me do tja tudi odpelje. Spet drugič mi je drugi gospod ob prihodu takoj zapovedal, naj se usedem, popijem kavo in pojem rogljiček, šele potem sem lahko šla opravljat svoje delo. Skupaj tudi zapojemo ali samo uživamo v glasbi. Radi mi povejo kakšen kuharski nasvet, občasno pokomentiramo kakšno knjigo ali film. Nemalokrat sem odšla od uporabnikov s potaknjencem kakšne rastline. Tako se med nami pletejo vzajemne nitke, ki vsem bogatijo življenje. Počutim se kot hčerka mnogih in zavedam se, kako dragocena je moja pomoč za njih. Srce mi ogrejejo nasmehi in pozdravi, ko se kdaj srečamo zunaj službe, slučajno kje na cesti. Med uporabniki so lahko tudi starostniki, ki izredno slabo slišijo. Ti se najraje zahvalijo z objemom, nasmehom in poljubom na dlan.

Veseli me, da je naše sodelovanje tako iskreno, in si želim, da bi se vsi zavedali, da so starejši pomemben člen naše družbe.

Radi pomagate? Prijavite se!

Želite opravljati delo pri Zavodu za oskrbo na domu, kjer je pomoč ljudem na prvem mestu? Vas veseli delo s starejšimi? Radi pomagate? Ste potrpežljivi in imate radi terensko delo? Pridružite se nam kot socialna oskrbovalka ali oskrbovalec na domu.

Na zavodu zagotavljajo razgibano terensko delo predvsem s starejšimi, ki jim z oskrbo na domu omogočajo bolj kakovostno življenje v domačem okolju.

Za prijave in informacije pokličite 01/23 96 500 ali pišite na e-naslov info@zod-lj.si.

Če opaziš nasilje – ukrepaj!

»Trpi, bo že bolje, tudi meni je bilo težko.« »Prvih sedem let zakona je najhujših, zdrži, ne spravljal staršev v sramoto ...« Oboje je mogoče večkrat slišati kot nasvet trpinčeni osebi, posebej ženski. Včasih pa nasilja niti ne prepoznamo. V Sloveniji je nasilje nad ženskami in otroki čedalje bolj razširjeno.

MARUŠA JAKŠE

25. novembra, na svetovni dan za odpravo nasilja nad ženskami, se v Ljubljani začne 16 dni akcij proti nasilju nad ženskami. Ena od tem v ospredju letošnjih akcij bo tudi pomen prve informacije za žrtve nasilja in njihov izstop iz kroga nasilja.

MOL sofinancira raznovrstne programe, ki jih izvajajo nevladne organizacije. Eden od teh je Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, kjer ponujajo pomoč predvsem ženskam in otrokom, ki doživljajo nasilje. Priluhnejo zgodbi, ne obsojajo, svoj sistem pa prilagodijo potrebam žrtve. To vključuje vse od podpore do informacij o katerikoli vrsti in obliki nasilja, o pravicah žrtve in dolžnostih institucij. »Pomembno je, da zagotavljamo dostopnost in dosegljivost, da tej osebi ni treba gledati na čas. Zato nas lahko kontaktira prek različnih medijev – e-pošte, družbenih omrežij in telefona. Letos prvič deluje tudi 24-urna linija SOS telefona, kjer odgovarjajo strokovnjakinje,« razlaga Dubravka Hrovatič, vodja programov Društva SOS telefon.

Informacije dajejo v slovenskem, albanskem, bošnjaškem, angleškem, hrvaškem, srbskem in ruskem jeziku. To je ključnega pomena ravno zaradi tega, ker je v maternem jeziku veliko lažje spregovoriti o hudih osebnih stvareh. V okviru Društva SOS organizirajo tudi različne delavnice v šolah, zaporu za ženske in ustanovah, kjer so vključene ranljive skupine. Vse to z namenom širjenja informacij, da te osebe imajo možnost poiskati pomoč in kje jo lahko dobijo, predvsem pa z željo informiranja javnosti, da ima vsak od nas dolžnost prekiniti krog nasilja.

SOS
TELEFON

PRVI MEJNIKI
DRUŠTVA SOS TELEFON

1989

Društvo SOS telefon je nastalo kot neformalna skupina sekcije Lilit, ki je delovala v formalnem okviru organizacije ŠKUC – Forum. Rodilo se je iz potrebe, ki jo je prepoznala in opredelila manjša skupina žensk, ki so želele pomagati ženskam z izkušnjo nasilja.

11. oktober 1989

SOS telefon je prvič zazvonil. To je bil pionirski, a odločen korak v smeri zaščite žensk in otrok, ki so preživljali nasilje v družini, v partnerskih in sorodstvenih odnosih, ter zagotovitve pomoči.

1996

Oblikovana je bila skupina za samopomoč Društva SOS telefon, ena prvih oblik tovrstne pomoči v Sloveniji. Uvedla je individualiziran pristop k ponujanju pomoči posameznici in osebno izmenjavo izkušenj z nasiljem v skupini.

1997

Društvo SOS telefon je odprlo prvo nevladno zatočišče v Sloveniji: Zatočišče za ženske in otroke – žrtve nasilja, ki deluje v Ljubljani.

Potrebujete pomoč? Pokličite na SOS telefon 080/11 55 ali pišite na drustvo-sos@drustvo-sos.si.

Korono čim prej v muzej!

NEJC KOVAČIČ

Epidemična situacija pri nas se je zadnje tedne žal krepko poslabšala. Ko smo že kar glasno upali in pričakovali, da bo te nočne more končno konec, je spet udarila po nas. Ampak upamo in sanjamo lahko še vedno.

Od sredine marca lani se je življenje v državi postopoma ustavljalo. Ostali smo doma, kuhinja ali dnevna soba je postala pisarna, šolska učilnica ali (digitalna) sejna soba. Ulice so bile prazne, ko smo bili omejeni na gibanje v občini, smo odkrivali koščke narave v bližini doma, ki jih prej nismo poznali.

Tudi zaposleni v Mestnem muzeju Ljubljana smo delali od doma. Čisto običajen odziv muzealcev na posebne položaje je dokumentiranje življenja, okolja in vsakdana v teh razmerah. V muzeju smo kmalu po razglasitvi epidemije zasnovali eno od dejavnosti v času epidemije in jo poimenovali Koronaprojekt – čim prej korono v muzej. Vas, Ljubljankinje in Ljubljance, smo pozvali, da nam pošljete svoje posnetke, zapise in razmišljanja ter vse tisto, kar po vašem mnenju opredeljuje

življenje med epidemijo. Tako smo zbrali več kot 1500 fotografij in videoposnetkov, več serij dnevnih zapisov in nekaj zares posebnih predmetov. S pozivom vztrajamo tudi danes, ko povečujemo to nenavadno muzejsko zbirko. Naš cilj je ustvariti bogat arhiv podob, zapisov in muzealij, s proučevanjem katerih bodo lahko obiskovalci muzejev spoznavali nenavadne okoliščine življenja v času (ne)pričakovane epidemije. Pričevalci zgodovine lahko postanete tudi vi!

Mestni muzej Ljubljana še vedno zbira vtise, fotografije, posnetke in predmete iz novega vsakdanjika med pandemijo in #ostanidoma evforijo. Digitalno gradivo jim lahko pošljete po e-pošti na naslov **korona@mgml.si**. Zraven na kratko sporočite svoj komentar in kako so se vas dotaknile trenutne razmere. Sicer pa v tem muzeju ne zamudite Koronarazstave, nastale iz zbranega gradiva.

ANA PLAMENITA PRIŽIGA SVOJE OGNJE

19. novembra bo festival noči in ognjenih ambientov Ana Plamenita praznoval svojo desetletnico z razprostrtem ognjene pokrajine na Šuštarjevem nabrežju pri Plečnikovi zapornici. Med 17. in 20. uro boste tam lahko srečali različna nočna bitja, ki bodo ob zvokih magične glasbe kot kresničke rojila naokoli in vas vabila k svetlobi. Ob 19.30 pa bodo odlični ustvarjalci z različnih umetniških področij z interaktivno predstavo Reka sedmerih imen počastili Ljubljano in njeno pestro zgodovino, ki je zaznamovana s številnimi miti in legendami. Predstavo si na isti lokaciji in ob isti uri lahko ogledate tudi v soboto, 20. novembra.

37. slovenski knjižni sejem

Organizatorji letošnjega knjižnega sejma napovedujejo, da bo ta po lanski spletni izvedbi tokrat spet potekal v živo. Če jim bodo okoliščine naklonjene, boste med 23. in 28. novembrom končno lahko prelistali številne izvrstne knjige domačih založnikov, prisluhnili pronicljivim pogovorom z avtorji in drugimi zanimivimi gosti, srečali preostale pripadnike bralskega plemena ter domače police osvežili z izborna knjižno ozimnico. Novice o 37. slovenskem knjižnem sejmu lahko spremljate na spletni strani knjzisejem.si.

Z ZMAJČKOM NA POTEP PO ZGODOVINI

Zmajčkovsko nenavadno popotovanje je zabavna družinska igra, ki spominja na priljubljene sobe pobega, le da se odvija na prostem, v ožjem mestnem jedru. Opremljeni s knjižico, zemljevidom in rekviziti se odpravite na lov za osmimi najzanimivejšimi zgodbami ljubljanske zgodovine, ob tem pa s pomočjo legende o zmaju Ljubu, ki se je po 2000 letih prebudil v povsem nov svet, rešite uganke in naloge, ki vas bodo pripeljale do končnega preizkusa. Skozi to zabavno doživetje, ki traja približno uro in pol, bodo otroci spoznali mesto iz časa rimske Emone, srednjega in novega veka, baroka in secesije do obdobja Jožeta Plečnika v začetku 20. stoletja. Na potep z zmajčkom se lahko podate sami, potek igre pa prilagajate lastnemu ritmu in radovednosti.

Zmajčkovsko nenavadno potovanje je v spremstvu staršev primerno za otroke od petega do desetega leta. Otroci od enajstega leta dalje lahko naloge rešujejo samostojno. Več informacij o pustolovščini poiščite na spletni strani visitljubljana.com.

Kartografska kulturna dediščina v NUK

V razstavnici dvorani Narodne in univerzitetne knjižnice so na ogled postavljeni pomembnejši zgodovinski zemljevidi slovenskega ozemlja od prvih znanih samostojnih prikazov v 16. stoletju pa do znamenitega Zemljovida slovenskih dežel in pokrajin Petra Kozlerja iz leta 1853. Razstava je natančen pregled naše kartografske kulturne dediščine, zemljevide pa predstavlja kot stičišče umetnosti, znanosti in tehnike, ki odsevajo vojaške, politične, ekonomske, kulturne, verske in družbene vzorce časa. Spremlja jo tudi dvojezična, slovensko-angleška monografija Kartografski zakladi slovenskega ozemlja avtorjev dr. Primoža Gašperiča, dr. Renate Šolar in dr. Matije Zorna, ki je izšla leta 2020 pri Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU ter NUK. Razstavo si lahko v NUK ogledate do 15. januarja 2022.

Climathon Ljubljana za boljše upravljanje odpadkov

Mladi, stari, novinci, profesionalci, misleci, entuziasti, študenti, raziskovalci, start-upi, razvijalci, ustvarjalci politik in vsi ustvarjalni ljudje z idejami ste vabljeni na Climathon Ljubljana, kjer boste iskali ideje in rešitve za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter motivacijske metode za uporabo zelenih, krožnih in digitalnih storitev, izdelkov in procesov. Tekmovanje, ki se ga udeležuje 180 mest po svetu, bo trajalo tri dni, od 29. novembra do 2. decembra 2021. Nanj se lahko prijavite do 19. novembra na spletni strani cer-slo.si, kjer boste našli tudi podrobnejše informacije o dogodku.

Z Manco Košir o knjigah in ljudeh

V Švicariji pod Rožnikom vsako drugo nedeljo v mesecu ob 18. uri potekajo Večeri z Manco Košir: zgodbe o knjigah in ljudeh, ki jih z glasbo bogatijo štipendisti MOL. Spremljate jih lahko v živo, MGLC pa jih prenaša tudi na svojih kanalih na Facebooku in Youtubeu.

14. novembra se bo Manca pogovarjala z zdravnico Urško Lunder, pionirko paliativne oskrbe na Slovenskem in avtorico knjige Odprto srce: izkušnje in spoznanja ob umiranju in smrti. Z njima bo še prostovoljec hospica, režiser in igravec Žiga Čamerlik. Predstavili bodo slikanico pokojne Jasne Stošič Jój, kako boli, ki pripoveduje o resničnem sočutju.

V nedeljo, 12. decembra, bo beseda tekla o knjigi Potovanje z valovi zavesti mag. Sonje Klopčič, učiteljice vodenja, ki si prizadeva za soustvarjanje blaginje za vse. O viziji drugačnega sveta bo govoril tudi predstavnik mlade generacije, nekdanji svetovni prvak v debatiranju in državni prvak v računalniškem programiranju Filip Dobranič, direktor inštituta Danes je nov dan.

Vstop je prost, do Švicarije pa se lahko pripeljete s kavalirjem, ki izpred Moderne galerije vozi od 17.15 dalje.

Najboljša zelena prestolnica Evrope

Organizacija European Best Destinations je Ljubljano po letu 2016 ponovno uvrstila na sam vrh lestvice desetih najboljših zelenih prestolnic Evrope. Prepričali so jo kakovost zraka in vode, obsežne zelene površine na prebivalca, urejen javni prevoz, kolesarske poti, naravni turizem in možnost aktivnega preživljanja počitnic. Ocenjevalce so še posebej navdušili za promet zaprto središče mesta, samopostrežni sistem za izposajo koles BicikeLJ in Čebelja pot s 4500 panji, razporejenimi po Ljubljani. Omenili so tudi najvišjo stopnjo ločevanja gospodinjskih odpadkov v EU, ki dosega kar 70 odstotkov.

26. seja Mestnega sveta Mestne občine Ljubljana

Svetnice in svetniki so postavili več vprašanj in dali več pobud. Sprejeli so tudi predlog Strategije razvoja podeželja in urbanega kmetijstva MOL za obdobje 2021–2027 ter spremembe in dopolnitve Sklepa o Načrtu ravnanja z nepremičnim premoženjem MOL v vrednosti nad 200.000 evrov za leto 2021.

MARUŠA JAKŠE, BERNARDA RUSJAN

Razprava o Strategiji razvoja podeželja in urbanega kmetijstva MOL za obdobje 2021–2027
Strateški dokument, ki ga je predstavila Nataša J. Seršen, vodja Odelka za varstvo okolja MOL, se osredotoča na kmetijstvo, gozdarstvo, samooskrbo, gospodarske dejavnosti in promocijo podeželja. V sodelovanju s podeželskim prebivalstvom bi radi zagotovili ustrezne pogoje za kakovostno pridelavo hrane, višjo stopnjo samooskrbe, boljšo povezanost ponudnikov in ponudbe ter spodbudili meščane k aktivni podpori podeželja, ki naj bo vitalno, atraktivno, perspektivno in ohranja identiteto. Sprejetje predloga strategije brez glasu proti je najprej pospremila razprava – svetniki so bili izjemno naklonjeni strategiji, opozorili pa so na težave opuščanja kmetijskih zemljišč na račun novogradenj, spodbudili nadaljnje vzpostavlanje lokalnih tržnic ter poudarili pomen izobraževanja o samooskrbi v izobraževalnih ustanovah. V strategiji pogašajo točke, ki bi dodatno zajele še skrb za naravno okolje Ljubljancanov, ustanovitev morebitnega sklada za pomoč kmetom ob hujših naravnih nesrečah ter vrnitev zemljišč kmetom na območju med Nadgorico in Trzinom.

Razprava o predlogu Sklepa o lokacijski preveritvi za del območja, ki se ureja z Odlokom o občinskem podrobnem prostorskem načrtu 106 – Kolizej
Prostorski načrt 106 Kolizej, ki ga je predstavila mag. Katarina Konda, vodja Odseka za prostorske izvedbene akte in prenavo, zajema enote urejanja prostora MS 132, MS 171 in MS 172, na katerih je po OPPN predvidena gradnja

stanovanjsko-poslovnih stavb v prostorski enoti P1 in je investitorju naložena ureditev večnamenskega prostora za kulturne dejavnosti v prvem nadstropju stavbe A. Leta 2020 je v prostorskem načrtu prišlo do spremembe, ko je Ministrstvo za kulturo ponudilo alternativni izravnalni ukrep, ki investitorju dopušča plačilo 1,5 milijona evrov na transakcijski račun ministrstva namesto ureditve omenjenega prostora. Ta sprememba je v razpravi razdelila svetnike – podporniki predloga so menili, da imamo v središču mesta dovolj drugih kulturnih objektov, ki že dobro služijo svojemu namenu, in da je pomembnejša čimprejšnja realizacija projekta. Nasprotniki pa sta zaskrbeli pomen in ohranjanje kulturne dediščine na območju Kolizeja. Opozorili so tudi na preusmerjen dotok plačila v integralni proračun, kar onemogoča porabo denarja za razvoj drugih kulturnih dejavnosti na območju Ljubljane. Kljub temu so predlog sprejeli s 26 glasovi za in osmimi proti.

Nujne nočne zobozdravstvene ambulante
Z Oddelka za zdravje in socialno varstvo so odgovorili na pobudo Urške Honzak (Levica) o nujnih nočnih zobozdravstvenih ambulantah v Ljubljani. Nočna zobozdravstvena ambulanta (NZA) je nadstandardna storitev, ki je ne pokriva zdravstveno zavarovanje, njeno delovanje s financiranjem omogoča MOL. NZA je do začetka pandemije delovala v okviru Zdravstvenega doma Ljubljana vsako noč med 21. in 4. uro. Glede na potek pandemije covida-19 oziroma ko bodo razmere to omogočale, bo Zdravstveni dom Ljubljana vnovič vzpostavil izvajanje nočne zobozdravstvene ambulante.

Promet na Šmartinski cesti
Na Oddelku za gospodarske dejavnosti in promet so odgovorili na pobudo mestne svetnice Ide Medved (SDS) v zvezi s prometom na Šmartinski cesti. MOL odgovarja, da bi prepoved levega zavijanja s Šmartinske ceste v Kolinsko ulico pomenila bistveno zmanjšano prometno dostopnost za celotno območje Zelene jame, zato menijo, da taka ureditev trenutno ni smiselna. Vseeno pa izdelujejo rešitve za rekonstrukcijo križišča Šmartinske, Topniške in Vilharjeve ceste, križišča, ki trenutno izkazuje največje prometne obremenitve na Šmartinski cesti. Po določitvi rešitve preoblikovanja navedenega križišča bo mogoče uvesti spremembe tudi v drugih križiščih na njegovem vplivnem območju.

Poštne poslovalnice
Služba za lokalno samoupravo je odgovorila na vprašanje mestne svetnice Maše Kociper

(SAB) o zapiranju poštних poslovalnic. Najnovejši primer je načrtovano zaprtje pošte v Savskem naselju, ki mu tamkajšnji krajan močno nasprotujejo. Svetnica se zaveda, da Pošta Slovenije ni v pristojnosti MOL, temveč države, jo je pa zanimalo, ali je v preteklih letih med predstavniki občine in pristojnimi na državni ravni potekal kakršenkoli dialog o tej problematiki ter ali je MOL v tem času morda aktivno posredovala s pozivi k ustavitvi krčenja poštne mreže. Služba za lokalno samoupravo odgovarja, da je MOL doslej vsakokrat, ko jo je Pošta Slovenije zaprosila za mnenje o zaprtju posamezne pošte, svoj odgovor oblikovala na podlagi mnenja pristojne četrtne skupnosti. Svet Četrtn skupnosti Bežigrad MOL je nasprotoval popolni opustitvi poštних poslovalnic 1109 Ljubljana – Linhartova cesta 9 in 1112 Ljubljana – Luize Pesjakove ulica 9, zato je tudi MOL dala negativno mnenje k zaprtju pošt. MOL je vedno jasno zahtevala, da se mreža poštних uradov in storitev ohrani.

Kajuhova ulica
Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet je odgovoril tudi na pobudo mestnega svetnika dr. Dragana Matića (SMC) glede obnove Kajuhove ulice. Poudarjajo, da v MOL poslujejo transparentno, gospodarno in v korist meščanov. Razlogi za sklepanje aneksov so različni in vseh dejavnikov ne morejo predvideti vnaprej. Večinoma gre za spremembe, povezane z dejanskim stanjem, ugotovljenim na terenu po začetku del (na primer po odstranitvi vrhnje plasti ceste), in nepredvidene okoliščine, ki lahko bodisi spremenijo posamezne dele projekta bodisi podaljšajo izvedbo del. To, kar je botrovalo odločitvi v zvezi s prenavo Kajuhove ceste (dodatna dela pri obnovi ulice na odseku med Kavčičevo ulico in Šmartinsko cesto), ni nikakršna napaka. Medtem ko so iskali rešitve za odsek in imeli težave s pridobivanjem zemljišč, so ob proučevanju različnih možnosti prišli tudi do ideje, da prenovijo še odsek do Šmartinske ceste, ker je tako najbolj smiselno. Odločitev o vključitvi dodatnega odseka za prenavo so sprejeli tudi na podlagi pobud, povezanih s slabim stanjem vozišča, in zaradi zagotavljanja boljše pretočnosti ter varnosti v prometu za vse udeležence.

Zapisniki in magnetogramski zapisi sej
Mestnega sveta MOL so objavljeni na strani Seje Mestnega sveta na [ljubljanasi.si](#).

Oktobra je v starosti 97 let umrl prof. dr. Ljubo Bavcon, nekdanji dekan Pravne fakultete, zaslužni profesor Univerze v Ljubljani, eden najvidnejših slovenskih pravnih strokovnjakov in častni meščan Ljubljane. Svojo akademsko pot je začel leta 1955 na novoustanovljenem Inštitutu za kriminologijo, kamor se je tudi po upokojitvi rad vračal ter svoje znanje in modrost razdal mlajšim kolegom. Eden od njih je prof. dr. Matjaž Ambrož, ki nam je prijazno razkril svoje spomine na profesorja Bavcona.

PROF. DR. LJUBO BAVCON (1924–2021)

DR. MATJAŽ AMBROŽ

Profesorja Bavcona sem prvič srečal na ulici med Kongresnim trgom in Platano. Poznal sem ga s televizije, on pa mene seveda ne. Pri asimetričnih poznanstvih te vrste lahko nastane dilema glede pozdravljanja: ali ljudi, ki jih poznamo, oni pa nas ne, pozdravljamo? Jaz v dvomu raje pozdravim. Reakcije mojih »asimetričnih znancev« so različne: nekateri v zadregi pogledajo stran, večina pa me pozdravi nazaj – kaj pa jim drugega preostane? Tudi profesor Bavcon mi je odzdravil, in sicer tako, da je nalahno privzdignil klobuk. Gesta je name napravila vtis: očitno po svetu še hodijo možje, ki se pozdravljajo z dvigom klobuka, sem si mislil in postal dobre volje. To je bilo sredi devetdesetih let. Ko sem leta 2002 začel hoditi v službo na Katedro za kazensko pravo Pravne fakultete, je bil profesor Bavcon že osem let v pokoju, vendar sva se videvala, saj je še vedno vsak dan prihajal na fakulteto. Takrat sem

občasno v strokovni periodiki objavljal predstavitev knjižnih novosti. Te objave so bile v tistih časih za moje razmere relativno dobro honorirane, prepričan pa sem bil, da jih prav nihče ne bere. Toda profesor jih je bral in nekoč mi je rekel: »Kar dobro vam uspe povzeti tuje misli, naslednji korak pa je, da začnete zapisovati lastne.« Ko sem začel »zapisovati lastne misli«, mi je večkrat priskočil na pomoč z nasveti. Kritike je znal dobro odmerjati: pazil je, da ti ni vzel poguma, hkrati pa ni pustil, da bi bil prehitro zadovoljen s tistim, kar si napisal. Okrog desete dopoldne smo tradicionalno imeli prvi predah od dela, zvarili smo litrski lonec kave in se pogovarjali. Hecno se mi je zdelo, da je kot upokojenec praviloma prvi vstal od mize, z ugotovitvijo, da »je treba nazaj na delo«. Temu je pogosto sledila nikoli izčrpana debata, kaj je pravzaprav delo in ali ni tudi pogovor ena od oblik dela – kar smo trdili tisti, ki se nam še ni ljubilo vstati od mize. Glede šal in humorja nasploh sem bil spočetka pred profesorjem zadržan,

previdno sem tipal, kaj je še sprejemljivo. Njegove reakcije, smeh, ki je prihajal od srca, in žive, vesele oči, so me pripravile do tega, da sem se dokaj hitro sprostil. Prav tako so prosto in brez ženiranja tekli naši pogovori ob kavi, kot bi se pogovarjali vrstniki, ki se poznajo že od nekdaj. Večkrat sem se spraševal, od kod mu tolikšna življenjska sila in elan. Razvozlati to uganko v celoti je najbrž nemogoče. Omembo pa si zasluži nekaj prvin njegove osebnosti in življenjskega sloga, ki so verjetno k temu prispevale. Ohranjal je zanimanje za svojo stroko in radovednost do sveta, veliko je bral, bil je angažiran (»Ni dovolj, da svet opazujemo, treba ga je spreminjati.«), ustvarjal je tople medčloveške odnose in bil izjemno kolegialen, znal je sprejemati življenje, tudi kadar ni bilo lahko. Ta njegova enkratna osebnost nas je, njegove sodelavce, močno zaznamovala. Kako zelo ga pogrešamo kot iskričnega in polemičnega sogovornika, kot učitelja in kolega ter kot prijatelja, ki zna prisluhniti in svetovati.

Z RAMO OB RAMI v boljšo prihodnost pred nami.

Preprečimo okužbo s COVID-19.
Cepimo se! Prijave na spletni
strani ZD Ljubljana in pri osebnem
zdravniku.

www.zd-lj.si

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

ZDL
Zdravstveni dom Ljubljana
Community Health Centre Ljubljana